

Videncenter for
Svineproduktion

Agro Food Park 15
Skejby
DK 8200 Aarhus N

T +45 8740 5000
F +45 8740 5010
vsp.lf.dk

Produktionsøkonomi – Svin | 2012

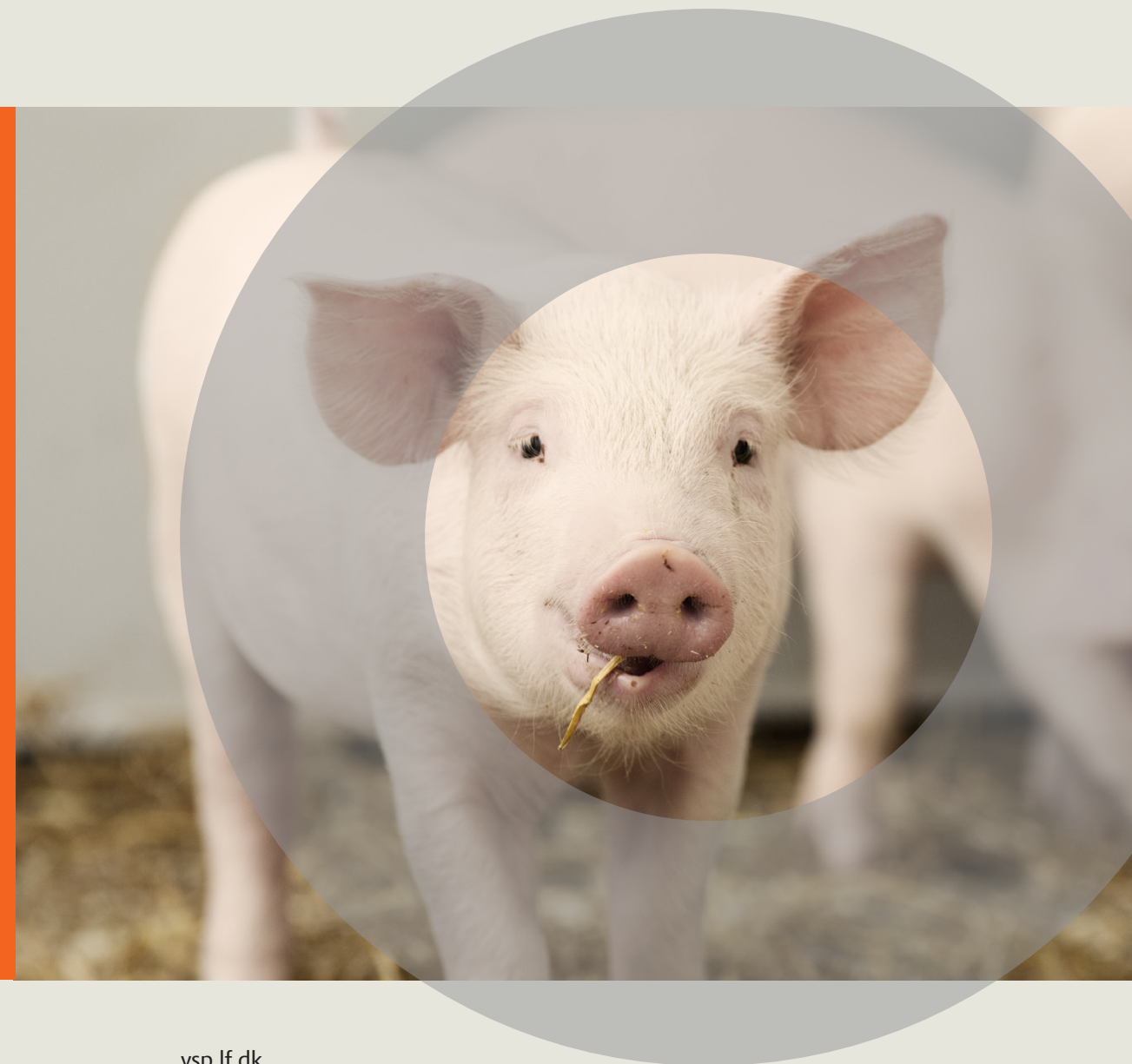

Videncenter for
Svineproduktion

Produktionsøkonomi

Svin

2012

Produktionsøkonomi Svin 2012

Forfattere Forfattere er anført ved hver artikel i pjecen.

Redaktør Brian Oster Hansen, Landbrug & Fødevarer, Videncenter for Svineproduktion

Layout Inger Camilla Fabricius, Videncentret for Landbrug, Kvæg

Opsætning og grafik Birgit Winther Sørensen, Videncentret for Landbrug, Økonomi & Virksomhedsledelse
Pia Leicht, Videncentret for Landbrug, Forretningsudvikling

Fotos Forsidefoto: Mads Armgaard
Hvor ikke andet er angivet, er fotografen
Jens Tønnesen, LandbrugsMedierne

Tryk GP-Tryk A/S, Grenaa

Oplag 3.000

Udgiver Landbrug & Fødevarer, Videncenter for Svineproduktion
Agro Food Park 15
8200 Århus N
T 8740 5000
F 8740 5010
W vsp.lf.dk

ISSN 1603-4791 (tryk)
ISSN 1904-7916 (web)

**Videncenter for
Svineproduktion**

Den Europæiske Union ved Den Europæiske Fond for Udvikling af Landdistrikter og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri har deltaget i finansieringen af projektet.

Forord

I denne pjece præsenteres resultater, der har betydning for økonomien hos smågrise- og slagtesvineproducenter samt integrerede svinebedrifter. Analyserne er lavet på baggrund af årsrapporter, der er indberettet til Videncentret for Landbrugs Økonomidatabase.

Mht. det vejede antal bedrifter for 2011 skal det understreges at driftsresultaterne er baseret på foreløbige tal.

Tidligere er bedrifterne som udgangspunkt blevet klassificeret efter, hvor minimum 50 % af standarddækningsbidraget stammede fra. Pga. en ny EU-standard bliver tilhørsforholdet nu afgjort af, hvor minimum halvdelen af omsætningen genereres. Det vurderes at tallene er sammenlignelige med tidligere år.

Pjecen indeholder afsnit, hvor der analyseres på driftsøkonomien i hhv. smågrise- og slagtesvineproduktion og på integrerede bedrifter.

Målet med temaartiklerne er at sætte fokus på emner, der er relevante for svineproducenterne og deres rådgivere.

Temaartiklerne behandler følgende emner:

- Resultat af Business Check 2011
- Find en halv million kroner
- God trivsel på arbejdet giver bedre resultater
- Markant bedre økonomi i økologisk svineproduktion

Pjecen er udarbejdet af medarbejdere ved Videncenter for Svineproduktion, Skejby.

Tak til Dorte Poulsgård Frandsen, Merete Lehmann Andersen, Tove Goldbeck Jensen og William Schaar Andersen som har bidraget med temartikler, samt Niels Tvedegaard som har bidraget med beregninger til økologiartiklen.

Tak til Birgit Winther Sørensen og Pia Leicht for flot opsætning.

Redaktionen er afsluttet den 10. august 2012
Brian Oster Hansen

Indhold

Forord	2	
Indhold	3	
Udsigterne for driftsresultaterne de kommende år	4	
Smågriseproducenterne	8	
Slagtesvineproducenterne	17	
Integrerede producenter	25	
Resultat af Business Check 2011	30	Tema
Find en halv million kroner	34	Tema
God trivsel på arbejdet giver bedre resultater	44	Tema
Markant bedst økonomi i økologisk svineproduktion	52	Tema
Ti års udvikling	58	
Forklaring til resultatudtryk og nøgletal	62	

Udsigterne for driftsresultaterne de kommende år

Svineproducenterne har gennemsnitligt opnået forbedrede driftsresultater i 2011, men der er stor spredning i resultaterne.

FOTO: MADSE ARMGAARD

> Brian Oster Hansen, Videncenter for Svineproduktion

Sammendrag

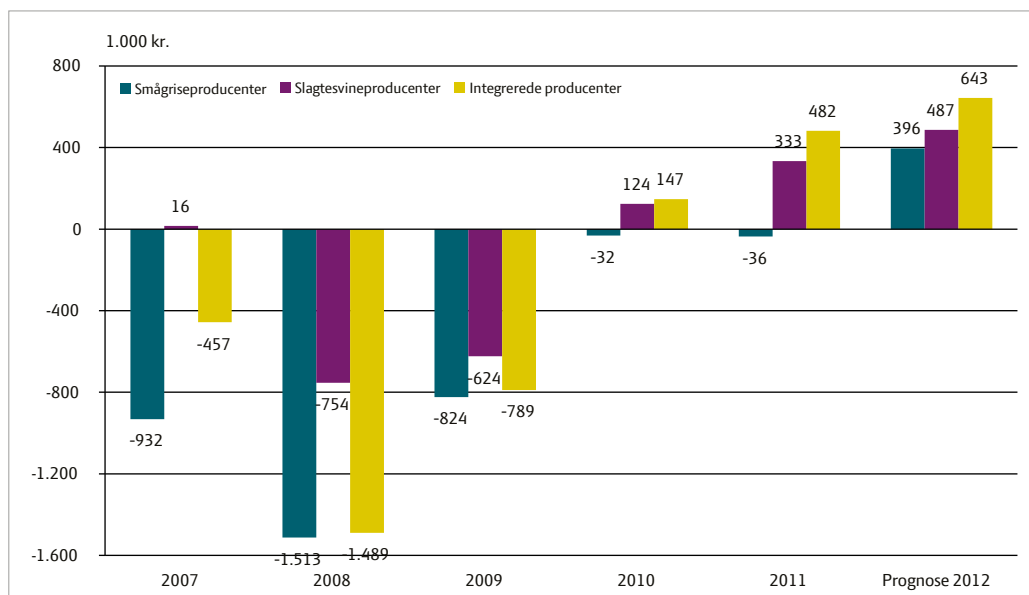
Driftsresultaterne for svineproducenterne blev forbedret i 2011. Således er integrerede producenter og slagtesvineproducenter tæt på at opnå et tilfredsstillende driftsresultat, mens resultatet for smågriseproducenter ligger på omkring nul som i 2010, med en indtjening der stadigvæk er på et for lavt niveau. Resultaterne forventes at blive forbedret i både 2012 og 2013.

Resultaterne for 2011 bærer præg af en stigende afregningspris samt korn- og foderpriser på et højt niveau. Smågriseprisen steg mindre end afregningsprisen i 2011. Dette er hovedårsagen til at resultatet for smågriseproducenter ikke er steget, ligesom det er i de andre to driftsgrene.

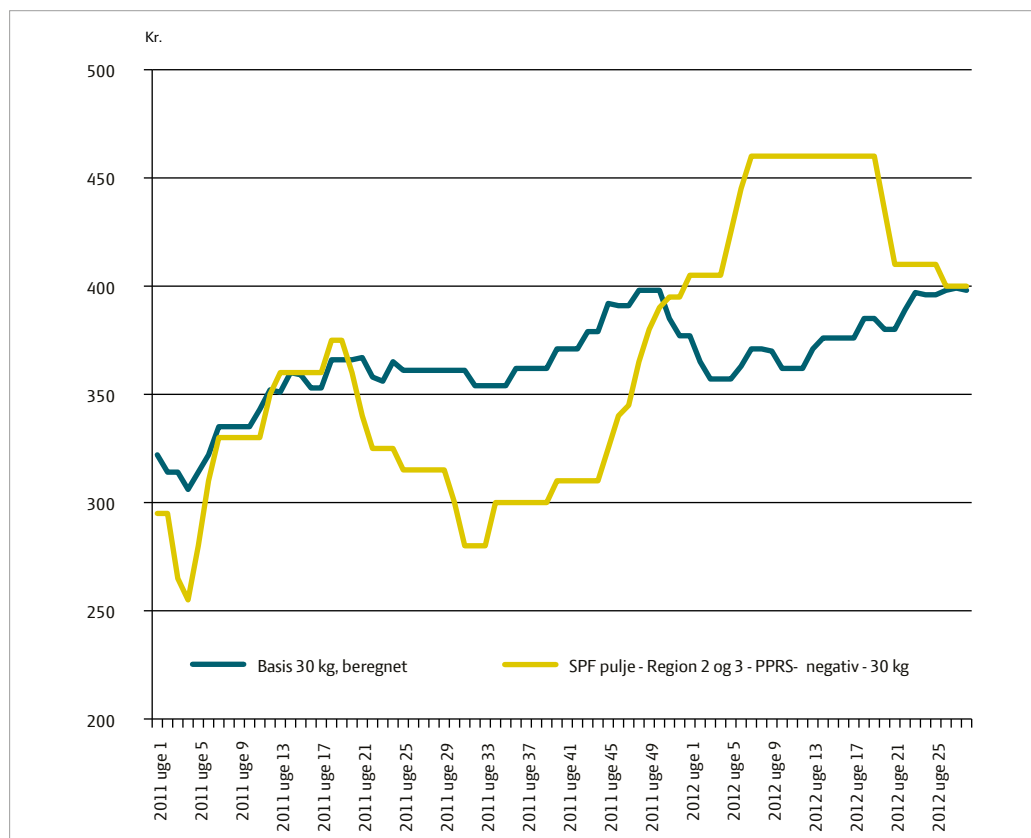
Udviklingen i den beregnede smågrisepris og pulje-noteringen for 2011 og første halvdel af 2012 er vist

i figur 2. Hvor puljeprisen har ligget lavere end den beregnede notering i 2011, har den ligget højere i første halvdel af 2012. I 2012 forventes der således en prisforskydning til fordel for smågriseproducenterne.

For 2012 og 2013 ventes det, at resultaterne vil blive væsentligt bedre end i 2011. Dette skyldes forventninger om en højere notering på svinekød samt fortsat lave renter. Særligt smågriseproducenterne, der samlet set har haft det sværest i de senere år, forventes at få bedre driftsresultater som følge af højere smågrisepriser. For sektoren som helhed forventes det, at de meget høje foderomkostninger således bliver opvejet af høje afregningspriser. Der hersker dog betydelig usikkerhed med hensyn til udviklingen i foderprisen, hvor der må regnes med fortsat stor volatilitet i de kommende år.

Figur 1. Udviklingen i driftsresultatet for svineproducenterne 2007 til 2011 samt prognose for 2012, 1.000 kr.

Figur 2. Beregnet smågrisenotering og puljenotering 2011-2012 (uge 26).

Tabel 1. Driftsresultatet i 2011 for de 25 % bedste i hver gruppe, 1.000 kr.

	Smågriseproducenter	Slagtesvineproducenter	Integreret produktion
Bruttoudbytte	11.154	8.214	16.205
Stykomkostninger	5.880	4.572	8.976
Dækningsbidrag	5.274	3.643	7.229
Kontante kapacitetsomkostninger	2.361	1.313	3.074
Driftsmæssige afskrivninger	860	536	1.038
Resultat af primær drift	2.054	1.793	3.117
Afkoblet EU-tilskud	370	430	700
Finansieringsomkostninger	1.189	953	1.894
Driftsresultat	1.235	1.271	1.924

Prognosen for 2012 lyder på resultater på ca. 400.000 kr. for smågriseproducenter og 500.000 kr. for slagte-svineproducenter, og næsten 650.000 kr. for integrerede producenter, der i gennemsnit er lidt større.

Det skønnes, at der i 2013 vil ske yderligere indtægtsstigninger, fordi det forventes, at afregningsprisen på svinekød vil stige yderligere, med forbehold for en meget svingende foderpris, som godt kan blive højere end forventet i 2013.

Stor spredning i resultatet for 2011

Resultaterne for 2011 viser, at der fortsat er stor spredning i svineproducenternes resultater. De bedste tjener markant flere penge.

Bedrifterne havde i gennemsnit et driftsresultat på knap 0,3 mio. kr., mens de bedste 25 % havde mellem 1,0-1,6 mio. kr. mere på bundlinjen.

For gennemsnittet af alle smågriseproducenter, slagtesvineproducenter og integrerede producenter var bruttoudbyttet og dækningsbidraget stigende i 2011 i forhold til 2010. For alle tre driftsgrene var kapacitetsomkostningerne stigende, mens finansieringsomkostningerne var næsten uændrede i 2011.

Afregning

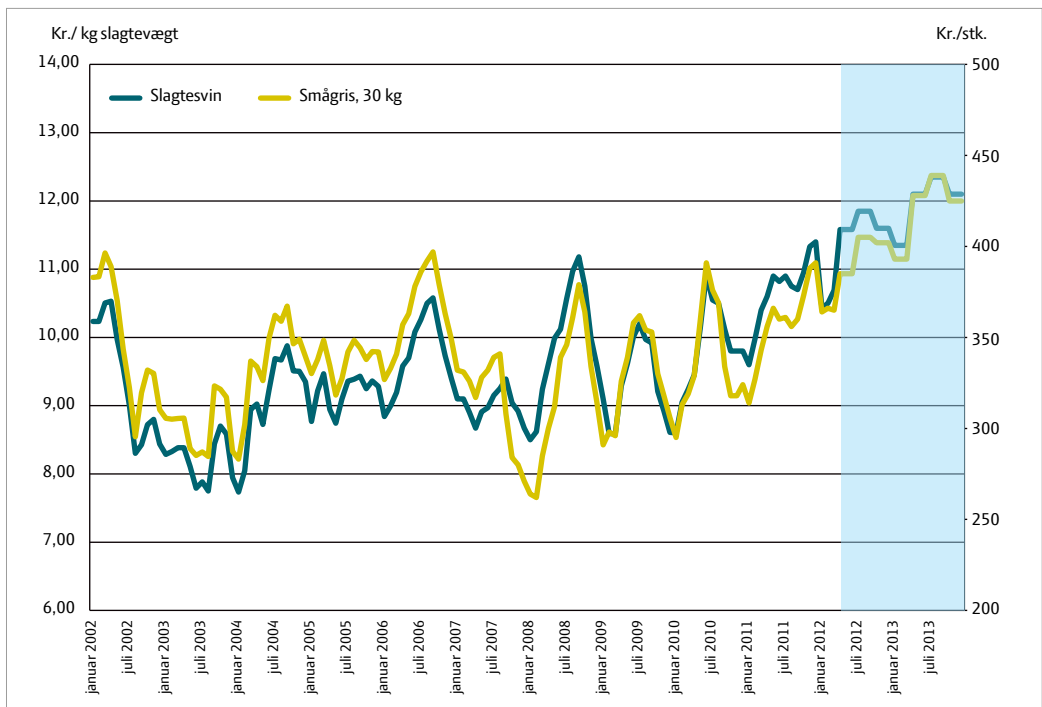
Afregningsprisen for slagtesvin var i gennemsnit 10,69 kr. inkl. efterbetaling i 2011¹, en stigning på 0,86 kr. I indøværende år forventes afregningsprisen at blive 11,46 kr. i gennemsnit, dvs. en stigning på 0,77 kr. i forhold til 2011. I 2013 skønnes prisen at stige yderligere til 11,98 kr. inkl. efterbetaling.

Ifølge den beregnede smågrisenotering blev prisen for en 30 kg gris i 2011 i gennemsnit på 358 kr., en stigning på 21 kr. i forhold til 2010. I år forventes prisen at blive 389 kr., en stigning på 31 kr. I 2013 skønnes smågriseprisen at blive 421 kr.

Af figur 3 fremgår afregningsprisen på slagtesvin og den gennemsnitlige pris på en 30 kg gris de seneste 10 år, samt forventningen til prisen i 2012 og et skøn for 2013.

Der er betydelig usikkerhed mht. prisudviklingen på især smågrise i resten af 2012 og i 2013. Det er ikke til at sige med sikkerhed, hvad der kommer til at ske med soantallet i Danmark og resten af EU, når reglerne om løsgående drægtige søer træder i kraft fra 1. januar 2013. Det kommer meget an på, hvor mange smågriseproducenter der når at blive klar, og hvor hårdt der vil blive slået ned på dem, der ikke opfylder kravene efter nytår.

¹ Kilde: www.farmtalonline.dk

Figur 3. Udviklingen i afregningspris pr. kg svinekød og pris pr. 30 kg gris 2002-2011 samt prognose for 2012 og skøn for 2013.

Foder

2011 bød på stigende foderpriser, da kornprisen i hele 2011 lå på et højt niveau, efter den kraftige stigning ved høsten i 2010. I 2012 forventes korn- og foderpriserne generelt at forblive på et forholdsvis højt niveau. I 2013 skønnes korn- og sojapriserne at forblive høje. Samlet set ventes foderomkostningerne således at holde et stabilt niveau i 2012 og 2013. Samlet set ventes foderomkostningerne således at ligge på et højt niveau i 2012 og 2013, men med betydelig usikkerhed pga. svingende foderpriserne

Energi

Prisen på brændstof har stort set været stigende siden midten af 2009, mens elprisen har været nogenlunde stabil. For 2012 forventes brændstof at blive ca. 7 % dyrere end i 2011, mens elprisen forventes at stige med ca. 2 %. For 2013 forventes

brændstofprisen og elprisen at ligge på ca. samme niveau som i 2012.

Renten

Der er udsigt til rentefald i 2012 og 2013. De ventede rentefald er dog små og vil dække over fallende rente på realkreditlån og stigende rente på banklån og kassekreditter. De fortsat lave renter er et udtryk for den fortsatte økonomiske lavkonjunktur og gældskrisen i Europa.

Smågriseproducenterne

Indtjeningen for smågriseproducenterne er uændret i 2011 i forhold til 2010.

> Morten Sindberg og Brian Oster Hansen, Videncenter for Svineproduktion

Driftsøkonomien for smågriseproducenter

Målt i forhold til produktionsomfanget, er bruttoudbyttet steget ca. 750 kr. pr. årso, mens høje foderomkostninger har været skyld i at stykomkostningerne er steget 1.000 kr., sådan at dækningsbidraget er faldet en smule. Til gengæld er kontante kapacitetsomkostninger samt finansieringsomkostninger faldet tilsvarende, sådan at driftsresultatet igen er endt omkring nul. Finansieringsomkostningerne er lave på grund af vedvarende meget lave realkreditrenter, samt fordi der har været en nedgang i realiserede kurstab på renteswap. De samlede realiserede kursreguleringer blev på 132.000 kr. pr. bedrift i gennemsnit, men er koncentreret på en mindre gruppe af bedrifter.

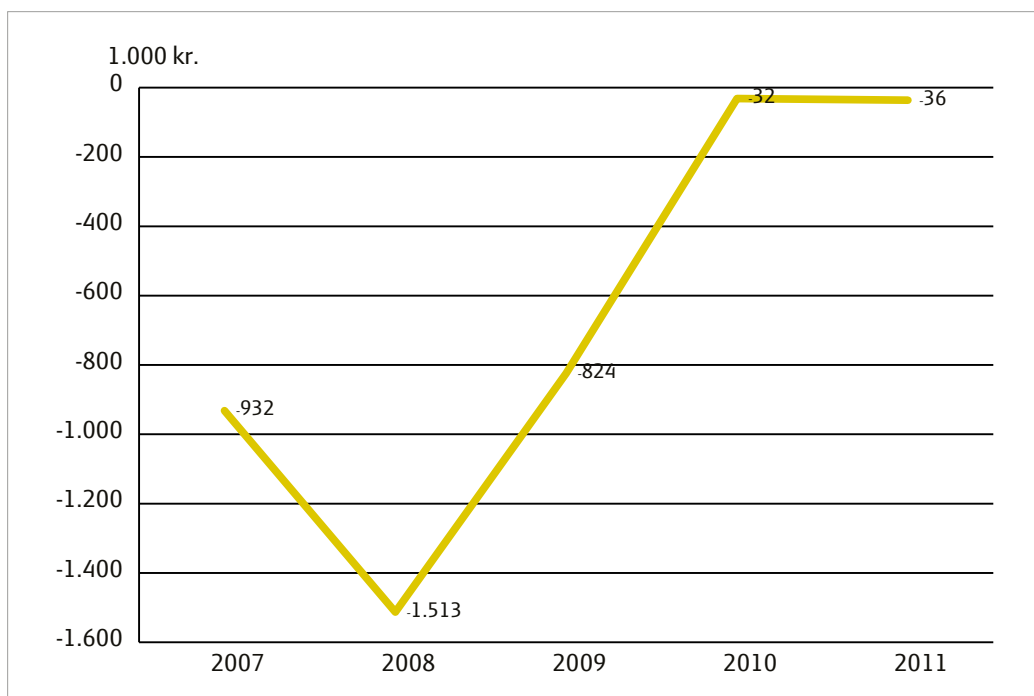
Grundet meget store prisstigninger i løbet af året, er der en relativt stor "engangsgevinst" i stigning på besætningens værdi. Den samlede konjunkturgevinst har beløbet sig til 700-800 kr. pr. årso. Denne effekt er en del af bruttoudbyttet og dermed driftsresultatet, men giver i sagens natur ingen likviditet. På den baggrund er gennemsnitsresultaterne for smågriseproducenterne i 2011 særdeles

utilfredsstillende.

Nulresultatet for 2011 er præget af høje foderpriser og svage priser på pulje/eksportgrise. Udover god produktionsstyring har pris pr. solgt smågris været en særlig vigtig faktor for indtjeningen i 2011.

Som sædvanlig er der meget stor spredning bedrifterne imellem. Resultaterne for den bedste fjerdedel har i gennemsnit været på 1,2 mio. kr. mens det for den ringeste fjerdedel har været meget svært økonomisk, med et resultat på minus 1,4 mio. kr.

Figur 1 illustrerer udviklingen over de seneste fem år.

Figur 1. Udvikling i driftsresultatet for smågriseproducenter.

Tabel 1. Fem års udvikling i indtjeningen for bedrifter med sohold og salg af 30 kg grise

	2007	2008	2009	2010	2011
Antal regnskaber	524	468	522	522	426
Antal bedrifter ¹	1.247	971	999	1.063	575
Antal årssøer	444	523	564	553	670
Antal fravænnede grise	11.626	13.951	15.120	15.569	19.661
Antal producerede 30 kg grise ²	11.077	13.395	14.663	14.156	18.067
Antal producerede slagtesvin ²	1.418	1.554	1.392	1.376	1.369
Landbrugsareal, ha i alt	132	146	146	139	150
	Beløb i 1.000 kr.				
Bruttoudbytte	4.630	6.470	6.780	7.410	9.483
Stykomkostninger	2.838	3.921	3.862	3.880	5.386
Dækningsbidrag	1.792	2.549	2.917	3.531	4.097
Kontante kapacitetsomkostninger	1.414	1.733	1.823	1.858	2.198
Driftsmæssige afskrivninger	596	710	704	706	843
Resultat af primær drift	-218	106	391	967	1.057
Afkoblet EU-tilskud	296	328	319	310	323
Finansieringsomkostninger	1.010	1.947	1.533	1.309	1.416
Driftsresultat	-932	-1.513	-824	-32	-36

¹ Total antal smågriseproducenter ifølge Danmarks Statistik.

² I opgørelsen er medtaget producenter med begrænset salg af 7 kg's grise og slagtesvin.

Indtjening på smågrisebedrifter fordelt efter besætningsstørrelse

Tabel 2 beskriver smågriseproducenternes økonomi opdelt i fire grupper sorteret efter besætningsstørrelse inkl. ejer aflønning på 300.000 kr.

Når der opdeles efter besætningsstørrelse, har de større besætninger i gennemsnit flere årssøer pr. hektar end de mindre besætninger. Derfor er de økonomiske resultater også påvirket af, at der er mere planteavl relativt til svineproduktion i gruppe 4 end i gruppe 1.

Der er ikke noget klart mønster i produktiviteten, men de mindre producenter ligger dog i gennemsnit lidt under middel, målt på antal fravænnede grise pr. årssø.

Det samlede dækningsbidrag inkl. mark o.a., målt pr. årssø, er i nogenlunde samme størrelsesorden på tværs

af de fire størrelsesgrupper, dvs. ca. 6.000 kr. pr. årssø. Dette dækker dog over, at de større producenter har det bedste dækningsbidrag pr. årssø fra svineproduktionen med 4.476 kr. pr. årssø, mens det er klart mindst for de mindre producenter, med 3.634 kr. pr. årssø. Dette skyldes at det er de største producenter der har de laveste stykomkostninger. Til gengæld tjener de mindre producenter mere i marken, således at det samlede dækningsbidrag pr. årssø er næsten ens.

Der er en tendens til stordriftsfordele på kapacitetsomkostninger og afskrivninger, således at omkostningerne pr. årssø falder med stigende antal årssøer. De største bedrifter har opnået et resultat af primær drift på 1.250 kr. pr. årssø, mens de mindste har opnået omkring 350 kr.

Tabel 2. Indtjening på smågrisebedrifter, opdelt efter besætningsstørrelse, 2011.

	Alle	1	2	3	4
Antal regnskaber	426	107	107	106	106
Antal årssøer	670	1.025	630	447	265
Antal fravænnede grise	19.661	29.863	18.872	13.008	7.405
Landbrugsareal, ha i alt	150	209	138	118	91
Søer pr. ha	4,47	4,90	4,57	3,79	2,91
Dyreenheder	296	444	286	202	114
Fravænnede grise pr. årssø	29,1	29,7	29,6	29,0	28,1
Vægt solgte smågrise, kg	31	31	31	31	32
Kr. pr. solgt smågris	366	365	364	369	367
	Kr. pr. årssø (inkl. mark o.a.)				
Bruttoudbytte	14.154	13.763	14.389	14.796	14.668
Stykomkostninger	8.039	7.801	8.131	8.483	8.526
Dækningsbidrag	6.115	5.962	6.257	6.313	6.142
Kontante kapacitetsomkostninger ¹	3.728	3.525	3.841	3.924	4.378
Driftsmæssige afskrivninger	1.258	1.187	1.304	1.336	1.417
Resultat af primær drift	1.130	1.250	1.113	1.053	347
Afkoblet EU-tilskud	481	438	464	576	749
Finansieringsomkostninger	2.113	2.294	1.812	2.110	2.282
Driftsresultat	-502	-607	-235	-482	-1.187
	Beløb i 1.000 kr				
Aktiver i alt, ultimo	41.525	58.379	40.489	29.756	21.638

¹ Der er fratrukket ejer aflønning på 300.000 kr.

Driftsresultatet har været negativt for alle fire grupper når der korrigeres for ejer aflønning. Der er et bemærkelsesværdigt mønster mellem de fire grupper. De mindste har haft de dårligste resultater i gennemsnit, og de største har haft de næst dårligste resultater, mens gruppe 2 og 3 har haft bedre resultater.

Målt pr. årso, er det også de største og de mindste producenter der har haft de højeste finansieringsomkostninger. For gruppen af store producenters vedkommende skyldes det i høj grad at de har brugt 35 pct. mere på forpagtning af jord end gennemsnittet. Derimod har deres renteudgifter til bank og realkredit været på niveau med gennemsnittet.

Der er dog ikke grund til at antage at denne sammenhæng er permanent, idet det i 2010 var de største producenter der havde den største gennemsnitlige indtjening. I et år som 2011 med høje foderpriser en del af året, er selvforsyning med korn væsentlig for indtjeningen, mens det modsatte kan være tilfældet i øvrige år, hvis man ikke er i stand til at opnå en tilfredsstillende forrentning af planteavl.

Nøgletal

Tabel 3 viser udvalgte nøgletal for smågrise-producenterne.

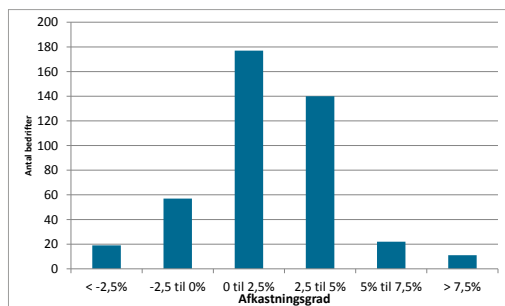
Der har ikke været store forskelle i afkastningsgraden mellem de større og de mindre producenter. Med en afkastningsgrad på blot 2,1 pct., har det ikke været noget jubelår for smågriseproduktionen. Afkastningsgraden har været lavere end svineproducenternes samlede finansieringsomkostninger, som var på 4,2 pct. i gennemsnit, når der medregnes netto forpagtningsafgifter. Realkreditrenten, inkl. bidrag, er beregnet ud fra primo og ultimo gæld til 2,4 pct. i gennemsnit.

Kapacitetsgraden er større end 1 for alle fire grupper, dvs. at dækningsbidraget er stort nok til at dække kapacitetsomkostningerne. Kapacitetsgraden er bedre ved stigende bedriftsstørrelse.

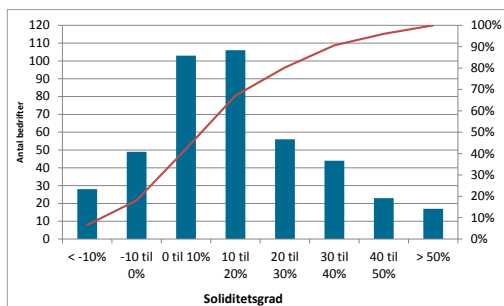
Soliditetsgraden, som måler hvor stor egenkapital man har i pct. af de samlede aktiver, er dykket siden 2010. Dette skyldes til dels den ringe likviditet i produktionen, og til dels at aktiverne er bogført til en lavere værdi. For den største fjerdedel er der samlet set en meget lav egenkapital, der nærmer sig nul i gennemsnit. 82 pct. af smågrisebedrifterne havde ved udgangen af 2011 en positiv egenkapital og dermed en positiv soliditetsgrad.

Tabel 3. Nøgletal, opdelt efter besætningsstørrelse, 2011. (Se definitioner af nøgletal bagerst i pjecen).

Gruppe	Alle	1	2	3	4
Afkastningsgrad, procent	2,1	2,2	2,2	2,0	1,1
Egenkapitalens forrentning, procent	-0,8	-4,9	2,2	0,7	-0,3
Overskudsgrad, procent	8,3	8,0	9,1	8,6	5,,5
Dækningsgrad, procent	43,2	43,3	43,5	42,7	41,9
Kapacitetsgrad	1,3	1,2	1,2	1,2	1,1
Soliditetsgrad, procent	13,3	9,7	14,9	17,0	21,6

Figur 2. Fordeling af afkastningsgrad.

Figur 3. Fordeling af soliditetsgrad.

Figur 2 viser fordelingen af bedrifter efter afkastningsgrad. 82 pct. af bedrifterne havde en positiv afkastningsgrad i 2011.

Figur 3 viser fordelingen af bedrifter efter soliditet.

Tabel 4. Investeringer på smågrisebedrifter, 2012.

Gruppe	Alle	1	2	3	4
Investering i: Beløb i 1.000 kr.					
Driftsbygninger	277	465	229	205	67
Maskiner	124	169	83	192	34
Inventar husdyrbrug	139	305	69	62	40
Investeringer i alt	540	938	381	458	141
Driftsmæssige afskrivninger	832	1.211	826	555	357
Nettoinvestering svinebrug	-292	-273	-445	-97	-216
Investeringer i jord m.v.	223	266	139	215	342

Investeringer

Investeringer er altid individuelle, og gennemsnitsinvesteringerne trækkes op af en relativt mindre gruppe, som bygger nyt. Det er mest interessant at se investeringer over tid. Investeringerne i svineproduktion toppede i 2007, hvor der blev investeret i driftsbygninger og inventar for samlet 1,4 mio. kr. pr. smågriseproducent i gennemsnit, og har i de seneste tre år ligget på et niveau lige omkring eller under afskrivninger. For et erhverv der ikke udvider produktionsomfanget i væsentlig grad, er det kun naturligt at en periode som 2005-2008 med meget store investeringer efterfølges af en periode med negative nettoinvesteringer, for at bringe

kapitalapparatet på niveau med produktionsomfanget. Set over en årrække vil de lavere investeringer medføre lavere afskrivninger og lavere finansieringsomkostninger. Indtil videre har det ikke haft betydning for produktiviteten i farestalden, der fortsætter den flotte produktivetsfremgang målt på antal fravænnede grise pr. årssø. Til gengæld er udgifter til vedligehold svagt stigende.

Sammenlignet med 2010 har der ikke været væsentlige ændringer. For smågriseproducenterne, hvoraf en del endnu ikke er klar til 2013-reglerne for løsgående drægtige søer, er der forventninger om et højere investeringsniveau i 2012, for de producenter der har den bedste indtjening

Udvikling i dækningsbidrag pr. årssø

Det bemærkes, at der er sket et stort spring i antal producerede smågrise pr. årssø, se tabel 5. De 28,3 grise vurderes til at være det rigtige tal, da det stemmer overens med landsgennemsnitstallene for antal fravænnede grise pr. årssø og dødeligheden vist i tabel 8.

Dækningsbidraget pr. årssø er steget med 76 kr. Siden et lavpunkt i 2007 har dækningsbidraget været stigende.

Spredning i dækningsbidrag pr. årssø

Tabel 6 viser udvalgte regnskabs- og effektivitetstal for smågriseproducenter, fordelt på fire grupper efter dækningsbidrag pr. årssø. Forskellen i bruttoudbytte på den bedste gruppe og den ringeste gruppe er på 2.826 kr. pr. årssø. En af forklaringerne på det højere bruttoudbytte er, at de bedste producerer 3,3 flere grise pr. årssø. Da stykomkostningerne i den bedste gruppe desuden er 112 kr. lavere end i den ringeste gruppe, bliver dækningsbidraget 2.939 kr. højere end i den ringeste gruppe.

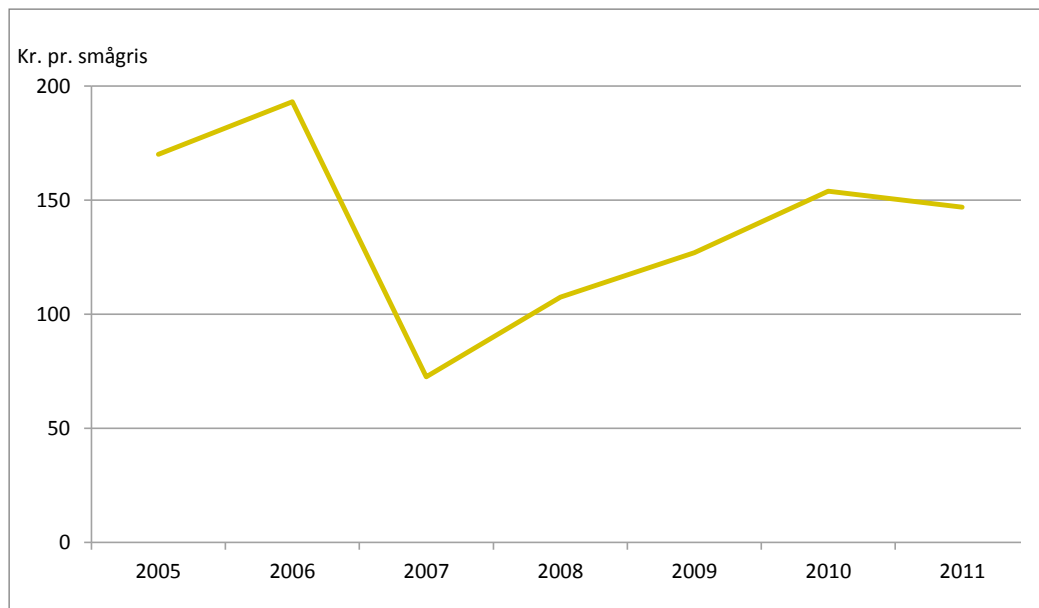
Tabel 5. Effektivitet og økonomi i smågriseproduktionen.

	2007	2008	2009	2010	2011
Antal bedrifter	126	61	150	339	162
Antal årssøer	382	484	523	575	548
Producerede smågrise pr. årssø	26,1	26,3	26,2	26,6	28,3
Vægt pr. afgang gris, kg	32,7	32,2	31,4	31,4	31,2
Pris pr. produceret gris, kr.	327	333	354	363	358
Dækningsbidrag pr. årssø, kr.	1.893	2.828	3.398	4.077	4.153
Dækningsbidrag pr. gris, kr.	73	108	127	154	147

Tabel 6. Smågrisebedrifter opdelt efter dækningsbidrag pr. årssø, 2011.

Gruppe	Alle	1	2	3	4
Antal bedrifter	162	41	41	41	40
Antal årssøer	548	580	650	474	484
Producerede smågrise pr. årssø	28,3	29,7	28,9	28,3	26,4
Vægt pr. afgang gris, kg	31,2	31,9	30,7	31,4	30,8
Pris pr. produceret gris, kr.	358	371	361	360	336
	Kr. pr. årssø				
Bruttoudbytte	10.991	12.200	11.454	10.893	9.374
Foderomkostninger	5.844	5.767	5.796	6.096	5.721
Dyrlæge og medicin	507	460	531	521	517
Avl, rådgivning og kontrol	253	227	260	233	293
Diverse stykomkostninger	233	219	242	216	254
Stykomkostninger i alt	6.837	6.673	6.829	7.065	6.785
Dækningsbidrag	4.153	5.527	4.625	3.828	2.588
	Kr. pr. produceret gris				
Bruttoudbytte	388	411	396	384	356
Foderomkostninger	206	194	201	215	217
Dyrlæge og medicin	18	15	18	18	20
Avl, rådgivning og kontrol	9	8	9	8	11
Diverse stykomkostninger	8	7	8	8	10
Stykomkostninger i alt	241	225	236	249	257
Dækningsbidrag	147	186	160	135	98

Figur 4. Udviklingen i dækningsbidrag pr. smågris.

Indtjening på smågrisebedrifter med 7 kg produktion

7 kg producenterne er typisk store målt på antal årssøer. Målt på bruttoudbytte er de dog omkring samme størrelse som producenter af 30 kg grise. Sammenlignet med de senere år, går udviklingen imod større bedrifter.

Indtjeningen følger i høj grad indtjeningen for 30 kg producenterne. Også for producenter af 7 kg grise har det været et svært år. Gennemsnitsresultaterne blev omkring nul og ligesom for 30 kg producenterne har der været en dårligere likviditet end driftsresultatet antyder.

For den største halvdel af producenterne har der været et klart bedre dækningsbidrag samt resultat før finansiering pr. årssø, men for den største fjerdedel har finansieringsomkostningerne været så høje, at gruppen som de eneste har haft negative resultater i gennemsnit.

Resultaterne opdelt på fjerdedele skal ses i forhold til at der er relativt få 7 kg producenter. Derved kan enkeltbedrifter med f.eks. ekstraordinære realiserede kurstab få større betydning for gennemsnittallene.

Produktionseffektivitet

Der er indhentet data fra brugere af AgroSoft og DLBR SvineIT. Data fra 2009 og frem følger kalenderåret. Besætningsstørrelsen vokser, og igen i år er effektiviteten i smågriseproduktionen steget pænt. Antal grise pr. årssø er nu på 28,8, hvilket er en stigning på ca. 0,7 det seneste år. Den bedste fjerdedel havde hele 31,5 grise pr. årssø. Figur 5 illustrerer den meget stabile produktivitetsfremgang vi har oplevet igennem en lang årrække. Den primære årsag til fremgangen skal findes i antal levendefødte pr. kuld, som er steget til 14,8.

Tabel 7. Indtjening på bedrifter med produktion af 7 kg grise, opdelt efter besætningsstørrelse, 2011.

Region	Alle	1	2	3	4
Antal regnskaber	102	26	26	25	25
Antal årssøer	1.032	1.520	901	665	471
Antal fravænnede grise	30.557	46.079	25.296	19.271	13.674
Landbrugsareal, ha i alt	159	219	169	85	86
Dyreenheder	329	508	274	183	141
Fravænnede grise pr. årssø	29,6	30,3	28,1	29,0	29,0
Vægt solgte smågrise, kg	7	7	7	7	8
Kr. pr. solgt smågris	233	233	235	235	229
	Beløb i 1.000 kr.				
Bruttoudbytte	10.039	14.875	9.151	5.870	4.541
Stykomkostninger	4.969	7.236	4.419	3.154	2.408
Dækningsbidrag	5.071	7.639	4.732	2.716	2.133
Kontante kapacitetsomkostninger	2.532	3.811	2.254	1.434	1.128
Driftsmæssige afskrivninger	975	1.400	1.034	532	404
Resultat af primær drift	1.563	2.428	1.445	751	600
Afkoblet EU-tilskud	335	450	367	181	197
Finansieringsomkostninger	1.907	3.197	1.427	824	713
Driftsresultat	-9	-319	385	108	84
Aktiver i alt, ultimo	46.884	65.395	49.612	26.675	22.751

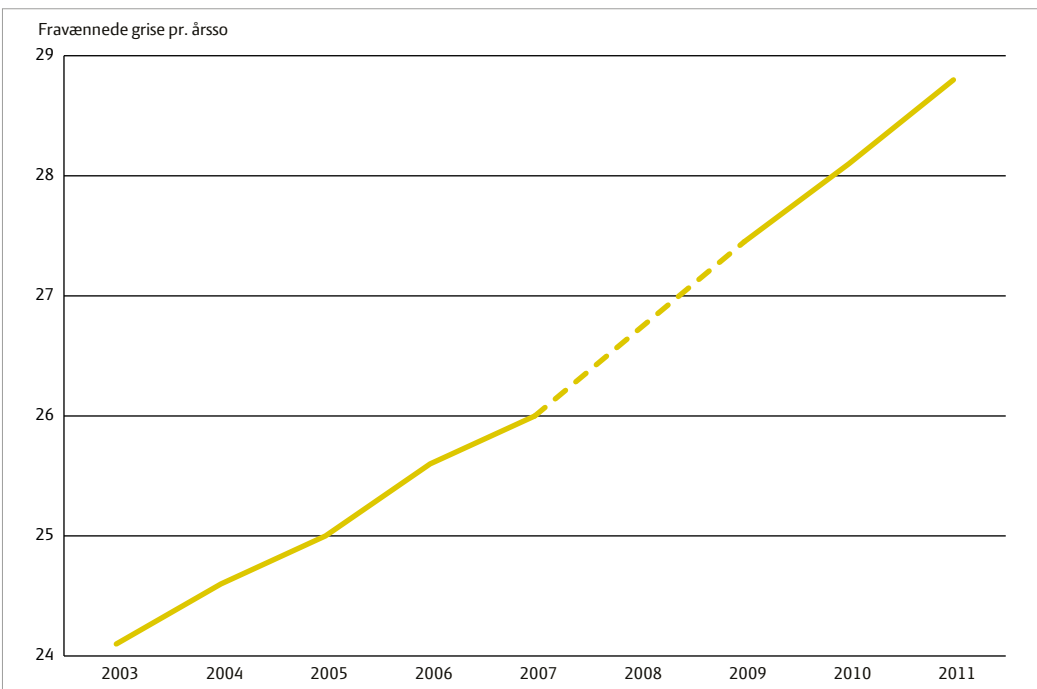
Tabel 8. Resultater fra effektivitetskontrollen i soholdet.

	Alle	Alle	Alle	Alle	Alle	Bedste	Dårligste
Periode ¹	2007	2008 ²	2009	2010	2011	25 pct. 2011	25 pct. 2011
Antal bedrifter	269	171	666	749	664	156	163
Antal årssøer	338	500	579	615	640	722	640
Kuld pr. årssø	2,23	2,25	2,25	2,26	2,26	2,32	2,19
Levendefødte pr. kuld	13,6	14,0	14,2	14,5	14,8	15,5	14,1
Dødfødte pr. kuld	1,7	1,8	1,9	1,8	1,8	1,8	1,7
Fravænnede pr. kuld	11,7	12,1	12,2	12,4	12,7	13,6	11,8
Fravænnede grise pr. årssø	26,0	27,3	27,5	28,1	28,8	31,5	25,9
Alder ved fravænning, dage	32,0	32,0	31,0	30,0	31,0	29,5	32,1
Vægt ved fravænning, kg	7,3	7,3	7,4	7,2	7,1	6,9	7,5
Døde efter fravænning, %	3,1	2,7	2,6	2,8	2,9	2,3	3,8
Spildfoderdage pr. kuld	15,7	14,8	14,9	14,2	13,8	10,8	17,9
Vægt pr. afgang gris, kg	31,7	32,8	31,4	31,4	31,1	31,6	30,4
Daglig tilvækst efter fravænning, g ³	434	445	446	439	443	495	390

¹ 2009-2011 følger kalenderåret. Øvrige år er fra oktober-oktober.

² Det lavere antal bedrifter for 2008 betyder, at der er udsving i undersøgelsen for dette år.

³ Reference daglig tilvækst, dvs. sammenlignelig over tid.

Figur 5. Udviklingen i fravænnede grise pr. årssø.

Slagtesvineproducenterne

Driftsresultaterne for slagtesvineproducenterne er forbedret i 2011, bl.a. på grund af stigende priser på svinekød.

> Morten Sindberg og Brian Oster Hansen, Videncenter for Svineproduktion

Driftsøkonomien for slagtesvineproducenter

Slagtesvineproducenterne havde i 2008 og 2009 to år med store underskud. 2010 endte i et lille plus i gennemsnit, og i 2011 har der været et resultat der nærmer sig en normalisering i indtjeningen. Figur 1 viser udviklingen i driftsresultatet for de seneste fem år.

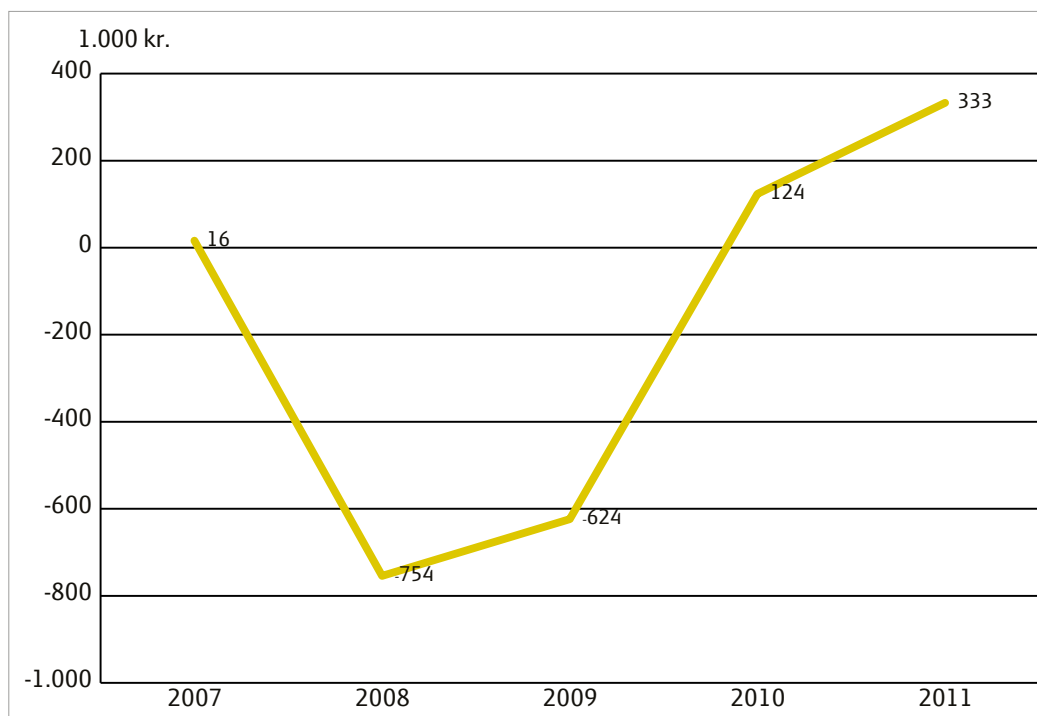
Bruttoudbyttet er i 2011 steget med 64 kr. pr. produceret slagtesvin i forhold til 2010, hvor merindtjeningen primært kommer fra højere priser på svinekød og korn. Stykomkostningerne er steget med 52 kr. pr. produceret slagtesvin pga. højere foderpriser.

Kapacitetsomkostningerne er ret stabile, målt pr. slagtesvin, mens finansieringsomkostningerne er faldet. Faldet skyldes en nedgang i realiserede kurstab, der beløb sig til 101.000 kr. i gennemsnit, fordelt på et mindre antal bedrifter, kombineret med lave realkreditrenter, mens udgifter til

bank- og kassekredit er stigende. Resultatet bliver, at der har været 41 kr. pr. produceret slagtesvin på bundlinjen, hvilket er en forbedring med 25 kr. på et år.

Resultaterne for 2011 er fremkommet med baggrund i høje foderpriser, og derfor har der været en fordel for de slagtesvineproducenter, der har høj selvforsyningsgrad med korn. I et år med lavere priser på hvede kan det gå den anden vej, hvor specialisering i svineproduktion kan give en fordel mens planteavl kan være årsag til mindre gode resultater, især hvis renteudgifterne bliver høje. Som altid er der meget stor spredning mellem driftsresultaterne, og den bedste fjerdedel har i gennemsnit tjent op imod 1,3 mio. kr.

Figur 1 illustrerer udviklingen over de seneste fem år.

Figur 1. Udvikling i driftsresultatet for slagtesvineproducenter.

Tabel 1. Fem års udvikling i indtjeningen for bedrifter med produktion af slagtesvin.

	2007	2008	2009	2010	2011
Antal regnskaber	583	508	663	607	500
Antal bedrifter	1.586	1.322	1.234	1.343	1.187
Antal producerede slagtesvin	5.700	6.568	7.230	7.590	8.060
Landbrugsareal, ha i alt	125	137	152	139	155
	Beløb i 1.000 kr.				
Bruttoudbytte	3.199	3.887	4.163	4.941	5.765
Stykomkostninger	1.833	2.523	2.772	2.824	3.419
Dækningsbidrag	1.365	1.364	1.391	2.116	2.346
Kontante kapacitetsomkostninger	630	776	897	932	991
Driftsmæssige afskrivninger	354	424	440	454	456
Resultat af primær drift	382	164	54	730	899
Afkoblet EU-tilskud	282	313	336	309	337
Finansieringsomkostninger	648	1.231	1.014	915	903
Driftsresultat	16	-754	-624	124	333

Indtjening på slagtesvinebedrifter fordelt efter besætningsstørrelse

Tabel 2 beskriver slagtesvineproducenternes økonomi opdelt i fire grupper sorteret efter besætningsstørrelse og inkl. ejer aflønning på 300.000 kr. Når der opdeles efter besætningsstørrelse, har de større besætninger i gennemsnit flere slagtesvin pr. hektar end de mindre besætninger. Derfor er de økonomiske resultater også påvirket af, at der er mere planteavl relativt til svineproduktion i gruppe 4 end i gruppe 1.

Ses der udelukkende på indtjeningen fra svineproduktionen, er de største producenter i stand til at opnå et dækningsbidrag på 139 kr. pr. slagtesvin, mens de mindste kun opnår 107 kr. pr. slagtesvin. Denne forskel skyldes næsten udelukkende lavere foderudgifter, mens bruttoudbyttet er relativt ens

for grupperne. Da de mindre producenter har mere planteavl relativt til svineproduktionen, bliver bedriftens samlede dækningsbidrag pr. slagtesvin dog større for de mindste producenter.

Kapacitetsomkostninger og afskrivninger er markant lavere pr. produceret slagtesvin ved stigende bedriftsstørrelse pga. stordriftsfordele. Dette gør, at resultat af primær drift er tæt på 100 kr. pr. slagtesvin for de største producenter, mens det er under 0 kr. for de mindste.

For slagtesvineproducenterne er det, modsat smågriseproducenterne, de største der har de laveste finansieringsomkostninger målt pr. slagtesvin. Dette kan skyldes, at de store producenter har 64 slagtesvin pr. hektar, mens de små kun har 34 slagtesvin pr. hektar.

Tabel 2. Indtjening på slagtesvinebedrifter, opdelt efter besætningsstørrelse, 2011.

Gruppe	Alle	1	2	3	4
Antal regnskaber	500	125	125	125	125
Antal producerede slagtesvin	8.060	15.721	8.088	5.361	3.053
Landbrugsareal, ha i alt	155	244	165	122	91
Slagtesvin pr. ha	52,0	64,4	49,0	43,9	33,5
Dyreenheder	251	489	251	167	95
Vægt købte smågrise, kg	31	31	32	31	32
Kr. pr. købt smågris	384	383	390	384	379
Gennemsnitlig slagtevægt	82	82	81	82	82
Kr. pr. solgt slagtesvin	886	887	885	888	885
Kr. pr. produceret slagtesvin (inkl. mark o.a.)					
Bruttoudbytte	715	681	734	743	803
Stykomkostninger	424	410	419	445	471
Dækningsbidrag	291	271	315	298	332
Kontante kapacitetsomkostninger ¹	160	130	171	180	261
Driftsmæssige afskrivninger	57	48	60	65	79
Resultat af primær drift	74	94	84	53	-8
Afkoblet EU-tilskud	42	33	46	50	66
Finansieringsomkostninger	112	104	130	113	116
Driftsresultat	4	23	0	-10	-59
Beløb i 1.000 kr.					
Aktiver i alt, ultimo	31.588	48.692	33.201	25.780	18.950

¹ Der er fratrasket ejer aflønning på 300.000 kr.

På bundlinjen er det de større bedrifter der tjener flest penge, mens de mindre bedrifter i gruppe 3 og 4 i gennemsnit har haft et negativt resultat i 2011. En lavere pris på foder og korn ville formentlig have betydet, at de store producenter ville opnå en endnu bedre indtjening både absolut og relativt til de mindre producenter.

Nøgletal

Tabel 3 viser udvalgte nøgletal for slagtesvineproducenterne.

De største producenter har været i stand til at skabe et væsentligt bedre afkast målt i forhold til de samlede aktiver. Afkastningsgraden var i gennemsnit 2,4 %, hvilket skal ses i forhold til gennemsnitlige finansieringsomkostninger på 4,5 % inkl. forpagtning, og realkreditrenter på i gennemsnit 2,5 %.

Kapacitetsgraden er større end 1 for gruppe 1, 2 og 3, mens gruppe 4 har en kapacitetsgrad lig med 1,0. Dvs. at dækningsbidraget kun lige akkurat er stort nok til at dække kapacitetsomkostningerne.

Kapacitetsgraden er bedre ved stigende bedriftsstørrelse.

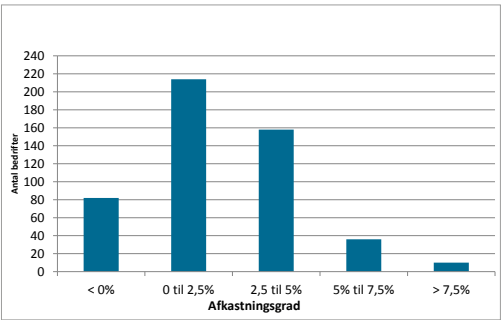
Soliditetsgraden, eller egenkapitalandelen, er faldet med 1,9 procentpoint fra 2010 til 2011. Igen er det de mindste producenter der har højest soliditet.

Figur 2 viser fordelingen af bedrifter efter afkastningsgrad. 84 % af bedrifterne havde en positiv afkastningsgrad i 2011.

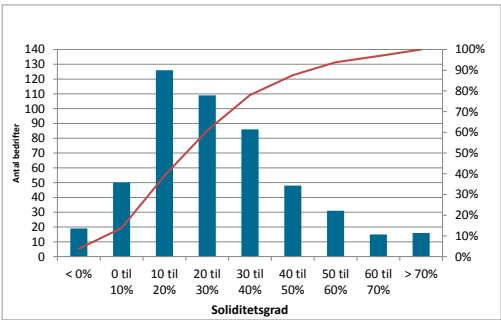
Figur 3 viser fordelingen af bedrifter efter soliditet. 96 % af bedrifterne havde en positiv soliditet ved udgangen af 2011.

Tabel 3. Nøgletal, opdelt efter besætningsstørrelse, 2011.

Gruppe	Alle	1	2	3	4
Afkastningsgrad, procent	2,4	3,2	2,6	1,9	0,6
Egenkapitalens forrentning, procent	4,1	6,3	4,0	2,9	2,4
Overskudsgrad, procent	11,8	13,4	13,4	10,6	3,9
Dækningsgrad, procent	40,7	39,8	42,9	40,1	41,3
Kapacitetsgrad	1,3	1,5	1,4	1,2	1,0
Soliditetsgrad, procent	25,8	20,1	24,7	30,6	35,6

Figur 2. Fordeling af afkastningsgrad.

Figur 3. Fordeling af soliditetsgrad.

Investeringer

Slagtesvineproducenternes investeringsmønster har de seneste år lignet det for smågriseproducenternes, dog mindre ekstremt, idet investeringerne ikke nåede helt samme højde i 2007-2008 og dermed ikke er faldet helt så kraftigt. De seneste tre år har investeringerne ligget meget lavt, og i 2011 er investeringerne mindre end afskrivninger, når der ses bort fra investeringer i jord. Med en bedre økonomi i gennemsnit, er der dog luft til at foretage nye investeringer for flere producenter.

De lave investeringer vil over tid give et mindre

krav til dækningsbidraget, idet der bliver mindre at afskrive og forrente, end der ville have været med højere investeringer.

Udvikling i dækningsbidrag pr. slagtesvin

Dækningsbidraget pr. slagtesvin blev 132 kr., dvs. næsten uændret i forhold til 2010, men langt bedre end i årene 2007-2009. Fodereffektiviteten er uændret, så det er de stigende svinepriser og ligeledes stigende foderpriser, der er årsagerne til det næsten uændrede dækningsbidrag.

Tabel 4. Investeringer på slagtesvinebedrifter, 2011.

Gruppe	Alle	1	2	3	4
Investering i:	Beløb i 1.000 kr.				
Driftsbygninger	112	188	136	98	29
Maskiner	187	296	213	177	68
Inventar husdyrbrug	52	100	70	28	13
Investeringer i alt	352	584	419	304	111
Driftsmæssige afskrivninger	470	778	518	352	243
Nettoinvestering svinebrug	-119	-193	-99	-48	-132
Investeringer i jord m.v.	262	481	278	250	39

Spredning i dækningsbidrag pr. slagtesvin

Tabel 6 viser de samme producenter, fordelt på fire grupper efter dækningsbidrag pr. slagtesvin. Forskellen i bruttoudbytte på den bedste gruppe og den ringeste gruppe er på 54 kr. pr. slagtesvin.

Foderomkostningerne er desuden 63 kr. lavere pr. slagtesvin hos de bedste, så der må altså være stor spredning mellem producenterne på deres foder-effektivitet og omkostninger til foderfremskaffelse. Dækningsbidraget er 119 kr. højere hos den bedste gruppe end i den ringeste gruppe, hvilket svarer til, at de bedste har opnået mere end 2½ gange så meget i dækningsbidrag pr. slagtesvin.

Indtjening på bedrifter med FRATS-produktion

Som noget nyt er der i dette års pjese medtaget FRATS-produktion. FRATS, eller fravænning-til-slagt producenter, er de producenter der køber 7 kg grise og opfeder dem til slagt.

Ligesom 7 og 30 kg producenterne oplever samme tendenser for indtjeningen, oplever FRATS-producenter en økonomisk situation, der er sammenlignelig med almindelige slagtesvineproducenter.

Tabel 5. Effektivitet og økonomi i slagtesvineproduktionen.

	2007	2008	2009	2010 ¹	2011 ¹
Antal bedrifter	124	159	145	330	249
Antal producerede slagtesvin	5.973	6.382	7.055	7.531	8.023
Kg tilvækst pr. slagtesvin	76,6	74,2	74,9	76,4	75,4
FE_{sv} pr. kg tilvækst	2,96	2,88	2,86	2,87	2,87
	Kr.				
Pris pr. kg slagtet vægt inkl. efterbet.	9,15	9,83	9,41	9,93	10,79
Pris pr. FE _{sv}	1,30	1,67	1,34	1,36	1,71
Pris pr. indsatte smågrise	337	344	364	374	374
Dækningsbidrag pr. slagtesvin	97	86	83	135	132

¹FE tal 2010 og 2011 er beregnet på baggrund af P-rapport tal og regnskabstal.

Tabel 6. Bedrifter med slagtesvin opdelt efter dækningsbidrag pr. slagtesvin, 2011.

Gruppe	Alle	1	2	3	4
Antal bedrifter	249	63	62	62	62
Antal producerede slagtesvin	8.023	9.856	9.377	6.878	5.912
Pris pr. kg inkl. efterbetaling, kr.	10,79	10,88	10,83	10,77	10,68
Pris indsatte smågrise, kr.	374	366	374	380	377
	Kr. pr. slagtesvin				
Bruttoudbytte	514	545	515	503	491
Foderomkostninger	369	343	358	374	406
Dyrlæge og medicin	6	6	5	6	7
Diverse stykomkostninger	7	6	6	7	7
Stykomkostninger i alt	382	355	369	384	420
Dækningsbidrag	132	190	146	199	71

Den mest bemærkelsesværdige forskel mellem grupperne opdelt efter størrelse er, at den største fjerdedel bidrager med næsten hele den samlede indtjening på bundlinjen. Også målt pr. produceret slagtesvin har de haft den største indtjening. Forskellen kommer fra relativt lave finansieringsomkostninger og relativt lave kapacitetsomkostninger. Resultaterne opdelt på fjerdedele skal ses i forhold til, at der er relativt få FRATS-producenter. Derved kan enkeltbedrifter med f.eks. ekstraordinær indtjening få større betydning for gennemsnittallene.

Produktionseffektivitet

Der er indhentet data fra brugere af AgroSoft og DLBR SvinET. Data fra 2009 og frem følger kalenderåret.

Et vigtigt produktivitetsmål for slagtesvineproduktionen er foderforbrug pr. kg. tilvækst. Her er der ikke sket nogen udvikling i de senere år for gennemsnittet. Det er dog tydeligt, at der er noget at hente i form af effektivitet, idet den fjerdedel

som har den højeste såkaldte produktionsværdi pr. stiplads, har en foderudnyttelse på 2,63 FE pr. kg. tilvækst uden, at det går ud over kødprocent.

Figur 4 illustrerer udviklingen i daglig tilvækst for gennemsnittet af slagtesvineproducenter i analysen.

Tabel 7. Indtjening på bedrifter med produktion af FRATS, opdelt efter besætningsstørrelse, 2011.

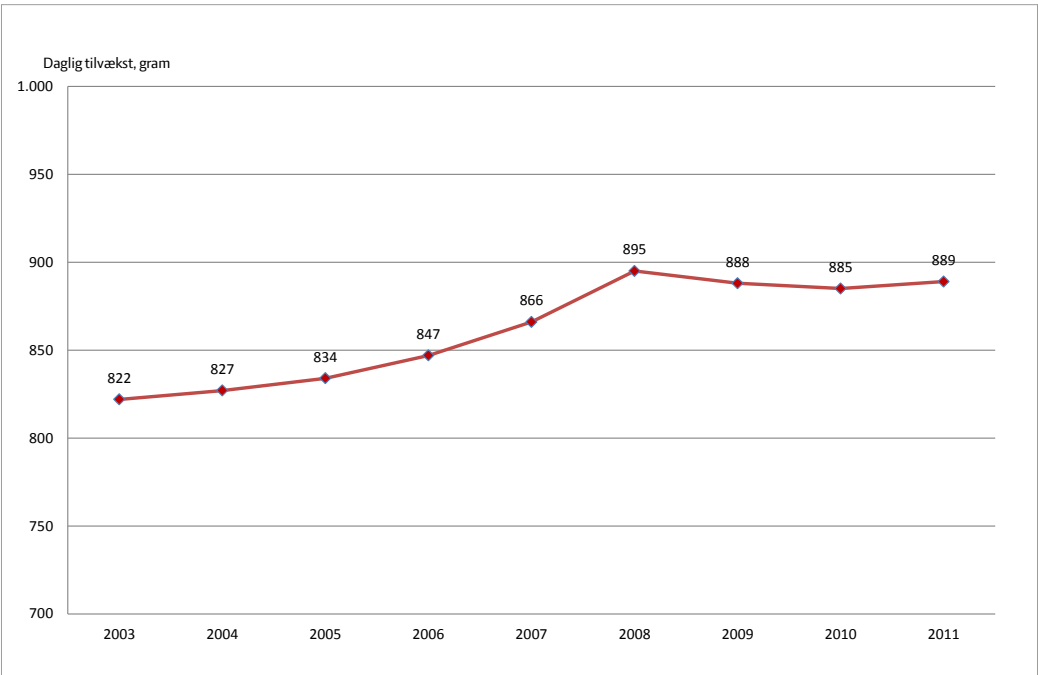
Gruppe	Alle	1	2	3	4
Antal regnskaber	121	31	30	30	30
Antal producerede slagtesvin	11.851	22.375	9.212	5.874	3.423
Landbrugsareal, ha i alt	158	233	161	91	95
Dyreenheder	392	739	311	193	110
Vægt købte smågrise, kg	8	7	8	7	8
Kr. pr. købt smågris	239	244	232	224	243
Gennemsnitlig slagtevægt	81	81	82	78	81
	Beløb i 1.000 kr.				
Bruttoudbytte	9.696	17.981	7.774	4.849	3.028
Stykomkostninger	6.106	11.247	4.854	3.167	1.968
Dækningsbidrag	3.590	6.734	2.920	1.682	1.061
Kontante kapacitetsomkostninger	1.630	2.990	1.461	663	535
Driftsmæssige afskrivninger	678	1.157	582	382	288
Resultat af primær drift	1.283	2.587	876	636	238
Afkoblet EU-tilskud	349	522	356	195	208
Finansieringsomkostninger	1.212	2.022	1.217	632	461
Driftsresultat	420	1.087	15	199	-15
Aktiver i alt	40.293	62.289	39.315	25.487	20.167

Tabel 8. Resultater fra effektivitetskontrollen, slagtesvin.

	Alle	Alle	Alle	Alle	Alle	Bedste	Dårligste
	2007	2008	2009	2010	2011	25 pct.	25 pct.
Periode ¹	2007	2008	2009	2010	2011	2011	2011
Antal bedrifter	573	282	849	815	746	184	184
Producerede svin pr. år	4.477	6.215	6.385	5.847	6.537	6.786	6.036
Daglig tilvækst, gram ²	866	895	888	885	889	982	809
FESV pr. kg tilvækst ²	2,79	2,74	2,77	2,79	2,79	2,63	2,99
Vægt ved indsættelse, kg	33,3	33,0	31,9	31,9	31,7	32,0	31,6
Gennemsnitlig slagtevægt, kg	82,8	82,3	81,4	82,3	81,6	82,3	80,8
Gennemsnitlig kødprocent	60,3	60,4	60,2	60,2	60,4	60,3	60,4
Døde og kasserede, pct.	4,3	3,5	4,1	4,0	3,7	2,7	5,2

¹ 2009-2011 følger kalenderåret, mens øvrige år er fra oktober - oktober.

² Reference daglig tilvækst, dvs. sammenlignelig over tid.

Figur 4. Udviklingen i den daglige tilvækst.

Integrerede producenter

Indtjeningen er normaliseret for de integrerede producenter, der tjente 482.000 kr. i gennemsnit i 2011.

> Morten Sindberg og Brian Oster Hansen, Videncenter for Svineproduktion

Driftsøkonomien for integrerede producenter

Oven på tre hårde år 2007-2009, er indtjeningen nu normaliseret for integrerede producenter. Driftsresultatet blev på 482.000 kr. i gennemsnit. Vi skal tilbage til 2006 for at finde et år med tilsvarende indtjening. Dengang blev det til 500.000 kr. pr. bedrift i gennemsnit, dog for bedrifter der var væsentligt mindre. Målt pr. produceret slagtesvin, var resultatet i 2001 på hele 238 kr. pr. slagtesvin, mens det tilsvarende i 2006 var på 108 kr., og i 2011 var resultatet ca. 57 kr. pr. slagtesvin. Det klart værste år var 2008 med et tab på 253 kr. pr. slagtesvin.

Den primære årsag til det forbedrede driftsresultat har været den øgede indtjening, som følge af en højere gennemsnits afregningspris på svinekød. Bruttoudbytte pr. årssø var på hele 28.859 kr., en stigning på 12 pct. fra året før. 20 pct. højere foderomkostninger betyder dog at dækningsbidrag pr. årssø kun steg med 361 kr. svarende til 3 pct. Især finansieringsomkostningerne er faldet, hvilket bl.a. skyldes en nedgang i realiserede kurstab, der nu er

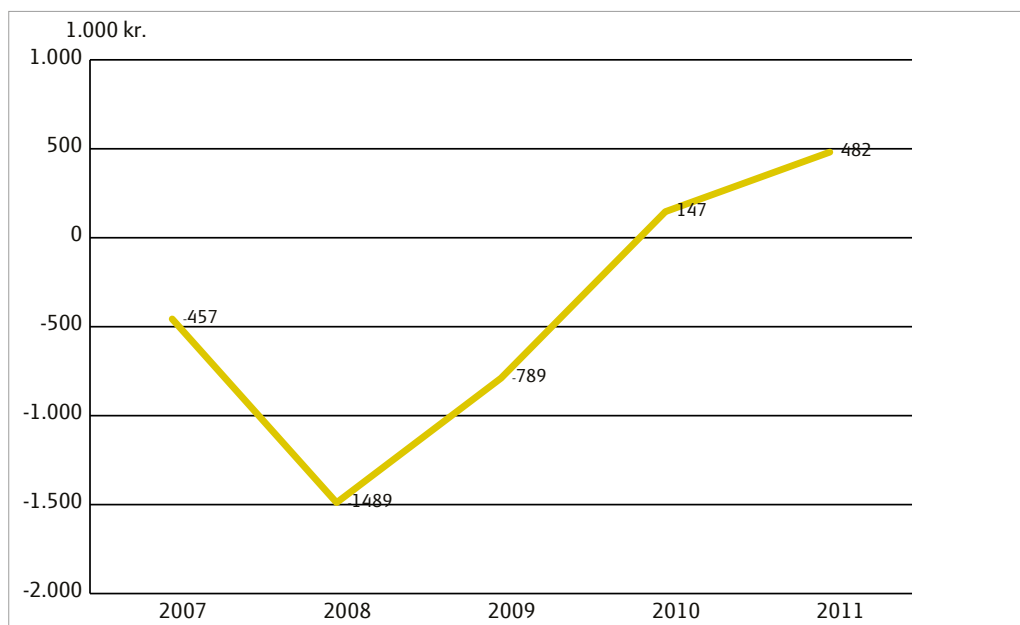
på 144.000 kr. pr. bedrift i gennemsnit.

På bundlinjen er der 842 kr. mere pr. årssø end der var i 2010.

Afregningspriserne for svinekød var stigende igennem året, hvilket har været den primære årsag til integrerede producenters stigende indtjening.

En del af det øgede bruttoudbytte skyldes gevinsten ved stigninger på stambesættningens værdi. Derved har den likviditet som bedriften skaber stadig ikke været tilstrækkelig til afdrag på gæld, ejer aflønning og investeringer, for gennemsnitsbedriften.

Figur 1 viser udviklingen i driftsresultater gennem de seneste fem år.

Figur 1. Udvikling i driftsresultatet for integrerede svineproducenter.

Indtjening på integrerede bedrifter fordelt efter besætningsstørrelse

I tabel 2 er resultaterne pr. årssø vist inkl. en ejeraf-lønning på 300.000 kr.

Der er stor spredning mellem de største og de mindste producenter. De mindre producenter har mest planteavl relativt til svineproduktionen, så det samlede dækningsbidrag for bedriften målt pr. årssø

Tabel 1. Fem års udvikling i indtjeningen for integrerede bedrifter

	2007	2008	2009	2010	2011
Antal regnskaber	506	460	350	311	299
Antal bedrifter	1.164	998	657	647	559
Antal årssøer	271	309	293	312	367
Antal producerede slagtesvin	4.997	5.885	6.584	7.267	8.487
Landbrugsareal, ha i alt	161	173	182	181	227
	Beløb i 1.000 kr.				
Bruttoudbytte	4.839	6.350	6.527	8.040	10.591
Stykomkostninger	2.797	3.931	4.007	4.336	6.102
Dækningsbidrag	2.042	2.419	2.520	3.704	4.489
Kontante kapacitetsomkostninger	1.310	1.664	1.602	1.763	2.134
Driftsmæssige afskrivninger	562	666	692	712	784
Resultat af primær drift	170	89	226	1.229	1.570
Afkoblet EU-tilskud	360	391	390	397	481
Finansieringsomkostninger	987	1.969	1.405	1.479	1.570
Driftsresultat	-457	-1.489	-789	147	482

Tabel 2. Indtjening på integrerede bedrifter, opdelt efter besætningsstørrelse, 2011.

Gruppe	Alle	1	2	3	4
Antal regnskaber	299	75	75	75	74
Antal årssøer	367	665	340	208	88
Antal fravænnede grise	10.421	19.320	9.572	5.537	2.260
Landbrugsareal, ha i alt	227	348	240	154	89
Søer pr. ha	1,62	1,91	1,42	1,35	0,99
Dyreenheder	404	729	375	224	106
Fravænnede grise pr. årssø	27,3	29,0	28,0	26,5	25,4
Antal producerede slagtesvin	8.487	15.090	7.930	4.897	2.299
Kr. pr. solgt slagtesvin	881	889	868	880	885
	Kr. pr årssø (inkl. mark o.a.)				
Bruttoudbytte	28.859	28.037	29.667	29.186	33.781
Stykomkostninger	16.627	15.955	17.233	17.118	20.442
Dækningsbidrag	12.232	12.082	12.434	12.068	13.339
Kontante kapacitetsomkostninger ¹	6.633	6.142	6.848	7.226	10.039
Driftsmæssige afskrivninger	2.137	1.914	2.369	2.306	3.289
Resultat af primær drift	3.461	4.027	3.216	2.536	11
Afkoblet EU-tilskud	1.312	1.116	1.476	1.587	2.194
Finansieringsomkostninger	4.278	4.379	4.262	3.991	3.800
Driftsresultat	495	764	431	131	-1.596
	Beløb i 1.000 kr.				
Aktiver i alt, ultimo	46.258	72.790	46.024	32.255	18.291

¹Der er fratrukket ejeraflønning på 300.000 kr.

bliver størst for den mindste fjerdedel. De mindste modtager desuden det største EU-tilskud pr. årssø. Der fremgår tydelige stordriftsfordele på kapacitetsomkostninger og afskrivninger. De største bedrifter har et resultat af primær drift på ca. 4.000 kr. pr. årssø, mens de mindste har omkring 0 kr.

Til gengæld har de større bedrifter højere finansieringsomkostninger pr. årssø end de mindre bedrifter. Den største fjerdedel har faktisk de laveste renteudgifter, men pga. større forpagtningsudgifter, bliver deres finansieringsomkostninger de største.

Det er de største bedrifter der har det bedste driftsresultat pr. årssø, mens det samtidig kun er bedrifter

i mindste fjerdedel der havde et negativt driftsresultat inkl. ejeraflønning i 2011.

Nøgletal

Tabel 3 viser nøgletal for integrerede svineproducenter opdelt efter størrelse. Bagerst i hæftet er en liste med definitioner på disse tal.

Afkastningsgraden blev på 2,9 pct. i gennemsnit. Da de samlede finansieringsomkostninger var på 4,8 pct., har afkastet altså ikke været højt nok til at egenkapitalen kan forrentes bedre end fremmedkapitalen. Den gennemsnitlige realkreditrente inkl. bidrag var på 2,4 pct.

Kapacitetsgraden er mindst 1,3 for gruppe 1, 2 og 3, mens gruppe 4 har en kapacitetsgrad lig med 1,0. Dvs. at dækningsbidraget her kun lige akkurat er stort nok til at dække kapacitetsomkostningerne.

Selvom de mindre producenter har haft det bedste resultat pr. årssø, er det de største producenter der bedst har været i stand til at skabe afkast af de samlede aktiver. Dette skyldes, at de store producenter har aktiver for i alt 109.000 kr. pr. årssø, mens de mindste producenter har aktiver for 208.000 kr. pr. årssø. En væsentlig årsag til dette er at de større producenter har mere svineproduktion relativt til planteavl, og planteavl er meget mere kapitalintensiv.

Soliditeten er nogenlunde stabil på 21,7 pct., et procentpoint lavere end året inden. Dette er måske en smule overraskende set i lyset af, at likviditeten ikke har været høj. Der er det sædvanlige mønster, hvor de store producenter har lavest egenkapital i gennemsnit, med ca. 17 pct., mens de mindste har en egenkapital på 38 pct.

Figur 2 viser fordelingen af bedrifter efter afkastningsgrad. 87 pct. af bedrifterne havde en positiv afkastningsgrad i 2011.

Figur 3 viser fordelingen af bedrifter efter soliditet. 95 pct. af bedrifterne har positiv soliditet.

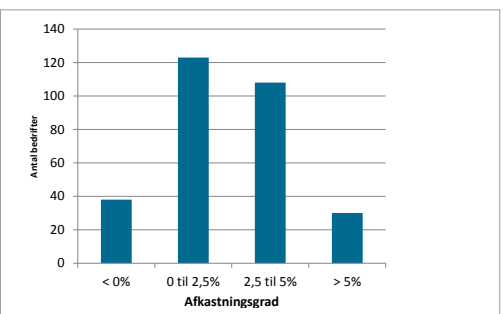
Investeringer

Også de integrerede producenter har holdt kraftigt igen med investeringerne. Bruttoinvesteringer i bygninger, inventar og maskiner var på 523.000 kr. i gennemsnit. Dette er mindre end afskrivningerne, og derfor havde de integrerede producenter negative nettoinvesteringer, når der ses bort fra køb af jord.

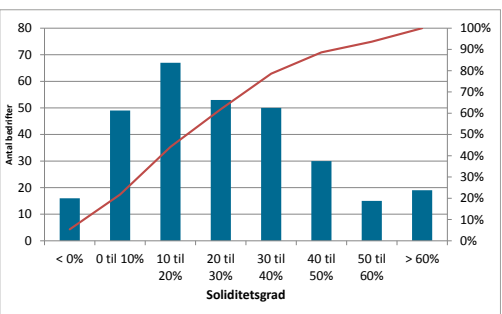
Gennemsnitsinvesteringerne trækkes op af en mindre gruppe, som har bygget nyt. Investeringerne i svineproduktion toppede i 2007, hvor der blev

Tabel 3. Nøgletal, opdelt efter besætningsstørrelse, 2011.

Gruppe	Alle	1	2	3	4
Afkastningsgrad, procent	2,9	3,6	2,8	2,3	0,7
Egenkapitalens forrentning, procent	4,7	6,3	4,5	3,6	2,3
Overskudsgrad, procent	11,6	12,4	11,7	11,0	3,8
Dækningsgrad, procent	42,4	43,1	41,9	41,3	39,5
Kapacitetsgrad	1,4	1,5	1,3	1,3	1,0
Soliditetsgrad, procent	21,7	16,8	21,5	29,9	37,9

Figur 2. Fordeling af afkastningsgrad.

Figur 3. Fordeling af soliditetsgrad.

investeret i driftsbygninger og inventar for samlet 1 mio. kr. pr. integreret producent i gennemsnit, og har i de seneste tre år ligget på et niveau lige omkring eller under afskrivninger.

hvoraf en del endnu ikke er klar til 2013-reglerne vedr. løsgående drægtige søer, er der forventninger om et højere investeringsniveau i 2012, for de producenter der har den bedste indtjening.

Sammenlignet med 2010 har der ikke været væsentlige ændringer. For de integrerede producenter,

Tabel 4. Investeringer på integrerede bedrifter, 2011.

Gruppe	Alle	1	2	3	4
Investering i:	Beløb i 1.000 kr.				
Driftsbygninger	214	469	129	59	77
Maskiner	210	346	208	118	91
Inventar husdyrbrug	98	192	87	23	42
Investeringer i alt	523	1.007	425	200	211
Driftsmæssige afskrivninger	792	1.322	804	471	257
Nettoinvestering svinebrug	-269	-315	-379	-270	-46
Investeringer i jord m.v.	319	571	323	172	59

Resultat af Business Check 2011

Slagtesvineproducenternes foderomkostninger steg med 24 % i 2011, mens bruttoudbyttet steg med 18 %.

Tema

> Brian Oster Hansen,
Videncenter for
Svineproduktion

Business Check Svin er en individuel benchmarking for større svinebedrifter, som viser om de tjener penge på svineproduktionen. Det er kun hoveddriftsgrenen, der sættes fokus på.

I Business Check er det økonomiske resultat for mark og svin adskilt, og alle indtægter og udgifter indgår i opgørelsen, også ejerens aflønning.

Produktionen er opdelt i tre driftsgrene, sohold 7 kg, sohold 30 kg og slagtesvin. Der er ikke lavet selvstændige opgørelser for integrerede produktioner.

Der indgår 40 bedrifter med 7 kg produktion, 162 bedrifter med 30 kg produktion og 249 slagtesvinebedrifter. Det betyder, at de viste tal og udvikling fra 2010 til 2011 ikke kan betragtes som repræsentative for svineproduktionen, men det giver dog en god indikation af udviklingen. Det bemærkes, at de 2010 tal der sammenlignes

med, er de endelige resultater fra Business Check Svin 2010 og ikke f.eks. resultaterne vist i sidste års Produktionsøkonomi Svin.

Smågriseproducenter med 7 kg produktion

Uændret bruttoudbytte og stigende foderomkostninger. I gennemsnit havde en smågriseproducent med produktion af 7 kg grise godt 7.000 kr. i indtægter fra grisene i 2011, det samme som i 2010. Foderomkostningerne steg med 6,5 %. Dækningsbidraget faldt med godt 200 kr. fra 2010 til 2011 til ca. 3.200 kr., mens de bedste opnåede et dækningsbidrag på ca. 4.100 kr., hvilket skyldes større indtægter ved salg af grise. Kapacitetsomkostningerne steg med 11 %, herunder også

lønomkostningerne inkl. ejer-aflønning, som steg 10,5 %. Til gengæld faldt renteomkostninger og leje med samlet 27,5 %, mens afskrivningerne var svagt stigende. Renteomkostningerne faldt som følge af et faldende renteniveau. Resultatet pr. årssø blev forværret med 246 kr. Resultatet pr. årssø blev negativt med 169 kr., mens de bedste 5 opnåede 885 kr. i positivt resultat pr. årssø i 2011.

Den gennemsnitlige afkastningsgrad var 2,1 %. Afkastet var således positivt, men ikke

tilstrækkeligt til at kunne forrente den investerede kapital. I forhold til 2010 er der en forværring på 1,7 procentpoint. De bedste 5 havde en afkastningsgrad på 7,3 %, og kunne således sagtens forrente den investerede kapital. Kravet til dækningsbidrag var 3.399 kr. i gennemsnit og 3.208 kr. for de bedste 5. Det vil sige, at 7 kg producenter skulle have et dækningsbidrag på 3.399 kr. for at dække alle kapacitetsomkostninger inkl. aflønning af egen arbejdsindsats samt aflønning af den investerede kapital.

Business Check Svin er et værktøj, der kan anvendes til at sammenligne bedrifteres økonomiske resultater i svineproduktionen. Alle indtægter og udgifter indgår, også ejerens løn. Resultatet skal dække risiko ved produktionen.

Afkastningsgrad er årets resultat før renteomkostninger af bundet kapital divideret med bundet kapital.

Tabel 1. Resultater fra smågriseproducenter med 7 kg produktion, kr. pr. årssø.

	2010	2011	
	Gns.	Gns.	Bedste 5
Bruttoudbytte	7.037	7.037	8.092
Foderomkostninger	-2.845	-3.031	-3.240
Dyrlæge og medicin	-356	-365	-399
Avl, rådgivning og kontrol	-182	-226	-222
Diverse stykomkostninger	-196	-185	-137
Stykomkostninger i alt	-3.579	-3.806	-3.998
Dækningsbidrag	3.459	3.231	4.093
Energi	-279	-322	-269
Vedligehold	-150	-182	-131
Lønomkostninger	-925	-876	-842
Ejer aflønning	-279	-455	-472
Forsikringer	-80	-90	-60
Diverse kapacitetsomkostninger	-200	-201	-169
Kontante kapacitetsomkostninger i alt	-1.912	-2.126	-1.943
Afskrivning bygninger	-370	-398	-441
Afskrivning inventar	-306	-300	-363
Leje af driftsbygninger	-175	-101	-6
Renteomkostninger af bundet kapital	-618	-474	-454
Kapitalomkostninger i alt	-1.469	-1.274	-1.264
Resultat	77	-169	885
Afkastningsgrad	3,8%	2,1%	7,3%
Krav til dækningsbidrag	3.381	3.399	3.208

Smågriseproducenter med 30 kg produktion

Stigende bruttoudbytte, men større stigning i foderomkostninger.

En smågriseproducent med produktion af 30 kg grise havde 11.000 kr. i indtægter fra grisene i 2011, hvilket er en forbedring på godt 7 % i forhold til 2010. Foderomkostningerne steg med omkring 22 %. Dækningsbidraget faldt med godt 300 kr. til knap 4.200 kr. fra 2010 til 2011, mens de bedste opnåede et dækningsbidrag

på ca. 5.900 kr., hvilket skyldes større indtægter ved salg af grise samt lavere stykomkostninger.

Kapacitetsomkostningerne forblev uændrede, herunder også lønomkostningerne. Rente- og lejeomkostningerne faldt samlet med 16 %, mens afskrivningerne forblev på samme niveau. Resultatet pr. årssø blev forværret med 182 kr. Resultatet pr. årssø var således negativt med 325 kr., mens de bedste 5 opnåede 2.172 kr. i positivt resultat pr. årssø i 2011.

Tabel 2. Resultater fra smågriseproducenter med 30 kg produktion, kr. pr. årssø.

	2010	2011	
	Gns.	Gns.	Bedste 5
Bruttoudbytte	10.229	10.991	12.173
Foderomkostninger	-4.777	-5.844	-5.370
Dyrlæge og medicin	-484	-507	-488
Avl, rådgivning og kontrol	-261	-253	-242
Diverse stykomkostninger	-217	-233	-166
Stykomkostninger i alt	-5.739	-6.837	-6.266
Dækningsbidrag	4.490	4.153	5.907
Energi	-484	-505	-353
Vedligehold	-273	-287	-356
Lønomkostninger	-991	-1.013	-1.020
Ejeraflønning	-678	-631	-439
Forsikringer	-117	-113	-71
Diverse kapacitetsomkostninger	-278	-258	-217
Kontante kapacitetsomkostninger i alt	-2.821	-2.807	-2.456
Afskrivning bygninger	-567	-560	-355
Afskrivning inventar	-394	-396	-368
Leje af driftsbygninger	-23	-72	-196
Renteomkostninger af bundet kapital	-829	-643	-359
Kapitalomkostninger i alt	-1.812	-1.672	-1.278
Resultat	-143	-325	2.172
Afkastningsgrad	3,7%	1,6%	20,3%
Krav til dækningsbidrag	4.633	4.479	3.734

Den gennemsnitlige afkastningsgrad var 1,6 %. Afkastet var således positivt, men ikke tilstrækkeligt til at kunne forrente den investerede kapital. I forhold til 2010 er der en forværring på 2,1 procentpoint. De bedste 5 havde en afkastningsgrad på hele 20,3 %.

Kravet til dækningsbidrag var 4.479 kr. i gennemsnit og 3.734 kr. for de bedste 5.

Slagtesvineproducenter

Stigende bruttoudbytte, næsten udlignet af stigende foderomkostninger.

Bruttoudbyttet fra salg af grise steg i 2011 som følge af en højere gennemsnitlig notering end i 2010. Med ligeledes stigende foderomkostninger, steg dækningsbidraget med 4 % til 132 kr. pr. gris. De bedste 5 opnåede 243 kr. i dækningsbidrag. Dette er en kombination af højere opnået salgspris, lavere foderomkostninger og øvrige stykomkostninger end gennemsnittet.

Kapacitetsomkostningerne forblev uændrede i 2011, afskrivningerne steg med 32 %, mens leje og rentekomkostninger faldt

32 %, så resultatet pr. slagtesvin blev forbedret med 8 kr., til et resultat på minus 14 kr. De bedste opnåede et plus på 124 kr. pr. slagtesvin i 2011.

Den gennemsnitlige afkastningsgrad var 2,0 %, en forbedring på 0,6 procentpoint i forhold til året før. De bedste havde en afkastningsgrad på hele 28,6 %. Der er således tale om meget stor spredning mellem producenterne.

Kravet til dækningsbidrag var for de bedste på 119 kr., mens det for gennemsnittet var 145 kr.

Tabel 3. Resultater fra slagtesvineproduktion, kr. pr. produceret slagtesvin.

	2010 Gns.	2011 Gns.	Bedste 5
Bruttoudbytte	437	514	568
Foderomkostninger	-297	-369	-316
Dyrlæge og medicin	-6	-6	-5
Diverse stykomkostninger	-6	-7	-4
Stykomkostninger i alt	-310	-382	-325
Dækningsbidrag	127	132	243
Energi	-12	-14	-13
Vedligehold	-11	-12	-10
Lønomkostninger	-10	-14	-20
Ejer aflønning	-32	-25	-10
Forsikringer	-5	-5	-3
Diverse kapacitetsomkostninger	-10	-10	-9
Kontante kapacitetsomkostninger i alt	-81	-81	-66
Afskrivning bygninger	-18	-22	-15
Afskrivning inventar	-10	-15	-10
Leje af driftsbygninger	-7	-4	-9
Rentekomkostninger af bundet kapital	-34	-24	-18
Kapitalomkostninger i alt	-68	-64	-53
Resultat	-22	-14	124
Afkastningsgrad	1,4%	2,0%	28,6%
Krav til dækningsbidrag	149	145	119

Slagtesvineproducenten mangler i gennemsnit 34 øre i notering for at opnå et nulresultat i 2011.

Find en halv mio. kroner

DB-tjek giver svineproducenten mulighed for at måle sig med andre svineproducenter på udvalgte parametre, der alle påvirker dækningsbidraget.

Tema

> Dorthe Poulsgård Frandsen,
Svinerådgivning Vest

DB-tjek tallene viser, at der ofte ligger flere 100.000 kr. gemt som indtjeningspotentiale i besætningerne.

I tider hvor priserne på fast ejendom er faldende, kan svineproducenter ikke tjene penge på konjunktoren. I stedet skal der tjenes penge på svineholdet. Men hvor ligger millionerne gemt?

Benchmarking værktøjet, DB-tjek, giver svineproducenten en enestående mulighed for at måle sig med andre svineproducenter på udvalgte parametre, der alle påvirker dækningsbidraget pr. årssø, smågris eller slagtesvin. Desuden giver det mulighed for at udpege relevante fokuspunkter, der kan øge indtjeningen i produktionen, for i svineproducentens hverdag gælder det ligesom i sportens verden om hele ti-

den, at kunne præstere bedre og helst uden ekstra input. Endelig giver DB-tjek de ansatte i svineproduktionen en fornemmelse af, at deres indsats gør en forskel, og de ser nødvendigheden af at ændre procedurer, når besætninger gør tingene bedre, end de selv gør.

DB-tjek opgøres halvårligt og i tabel 1 er vist DB målt i kroner pr. årssø, smågris og slagtesvin. Der forekommer en meget stor variation i dækningsbidragene, hvilket også er illustreret i tabel 1.

Sohold

I soholdet er den altafgørende faktor for indtjeningen antallet af fravænnende grise pr. årssø.

Tabel 1. DB pr. stk. opgjort i DB-tjek for andet halvår af 2011.

Kr. pr. stk.	Top 5	Gns.	Forskel mellem top og bund
DB/so (7 kg)	4.400	3.500	2.900
DB/so (30 kg)	6.200	4.300	5.500
Smågrise	55	40	70
Slagtesvin	200	140	200

I figur 1 er vist sammenhængen mellem antallet af fravænnede grise pr. årssø i relation til dækningsbidraget pr. årssø set over en årrække. Det fremgår tydeligt, at jo flere grise pr. årssø jo højere dækningsbidrag.

Pattegrisedødelighed

I en besætning med 1.600 årsøer og 30 grise pr. årssø har dødeligheden i farestalden været på 14 %. Hvis dødeligheden i farestalden blev reduceret til 10 %, vil det være muligt at øge antallet af grise pr. årssø til 31,2 grise pr. årssø, og da marginal-

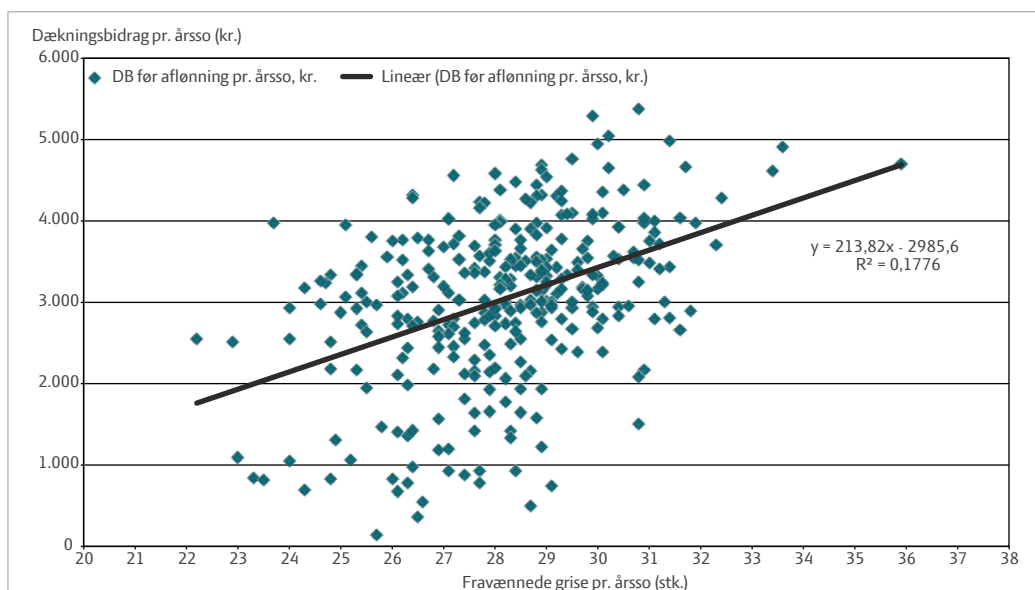
grisen indbringer 267 kr. i den pågældende besætning, vil der således være et potentiale for en ekstra indtjening på 512.000 kr. årligt.

Men et er at regne potentialet ud, noget andet er at få pengene til at komme i virkeligheden. Her er alfa og omega, at der laves en grundig analyse af produktionsdata, således at kun relevante og virksomme tiltag bliver sat i værk. I den konkrete besætning var der fokus på de døde pattegrise. En hel uges døde pattegrise blev lagt til side

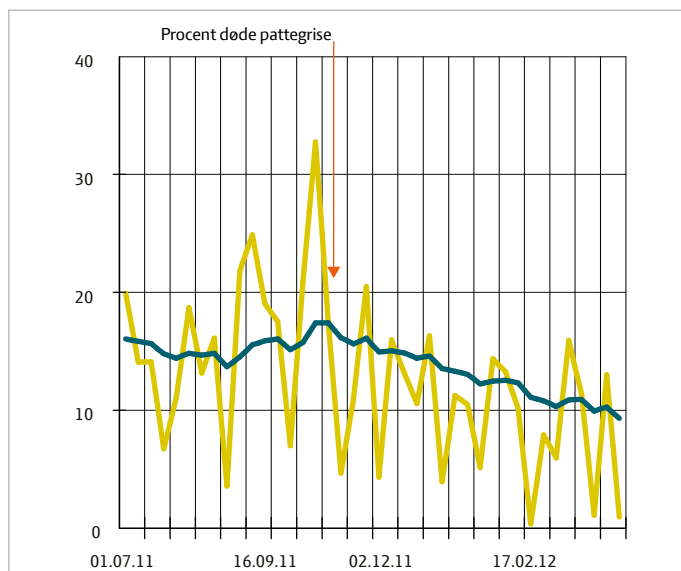
og obduceret. Obduktionerne viste, at langt hovedparten af pattegrisene dør indenfor de første 4 levedøgn og at 70 % af de døde grise havde tomme mavesække. Pattegrisene var således døde af sult.

I staldene bliver arbejdsrutinerne lavet om, således at personalet er 50 % af arbejdstiden hos de søer, der har faret indenfor den sidste uge. Konkret bliver:

- alle pattegrise spærret inde i hulerne første 2 fodringer efter faring
- alle smågrisehulerne bliver tætnede, så grisene ikke fryser, når de ligger i hulen
- der lægges ikke flere grise til soen, end der er funktionsdygtige patter til
- der indføres 2 trins-ammesøer i stedet for 1 trins-ammesøer.

Figur 1: Sammenhæng mellem fravænnede grise pr. årssø og dækningsbidrag for aflønning.

Figur 2. Udviklingen i pattegrisedødeligheden efter fokuseret indsats. Effekten målt til 1,2 grise pr. årsko.

Tema

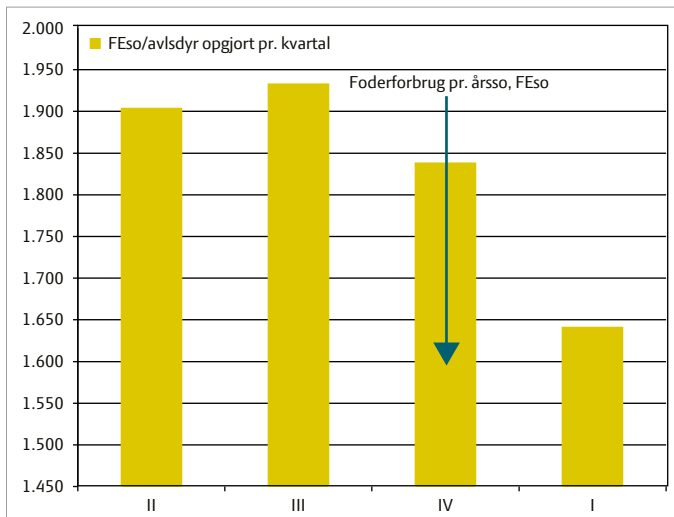
For at give personalet en fornemmelse af om tingene går i den rigtige retning, opstilles der et mål for antallet af døde pattegrise pr. uge. Der tælles dagligt døde pattegrise i farestaldene, så effekten af den ekstra indsats snart er synlig. Via en tæt opfølgning kan der justeres undervejs. Summa-summarum er, at den ekstra fokus og guideline til at gøre de rigtige ting på staldgangen, er afgørende for, at besætningens dødelighed bliver reduceret fra de tidligere nævnte 14 % til de nuværende 10 %. Se udviklingen i pattegrisedødeligheden i figur 2.

Foderomkostning pr. årsko

En anden parameter, som også påvirker dækningsbidraget pr. årsko, er omkostningen til so-foder. Ifølge normen burde en årsko æde 1.350 FEso pr. årsko, hertil kommer foderforbruget

til polteholdet, som teoretisk andrager 120 FEso pr. årsko, hvis poltene indkøbes ved 22 uger.

I en besætning har foderforbruget i en lang periode ligget på 1.800-1.900 FEso pr. årsko. De drægtige søer er blevet sluppet løse og for at reducere slagsmålene, har staldpersonalet fejlagtigt øget foderstyrken til de drægtige søer. Desuden fik poltene ad libitum fodring helt frem til løbning. Og endelig var poltene i gennemsnit 39 uger ved løbning, hvor anbefalingen er på ca. 34 uger. Alt i alt procedurer der hiver foderforbruget i den forkerte retning. Ved at tilpasse de anvendte foderkurver i fare- og drægtighedsstald samt poltestald, er foderforbruget blevet reduceret med 250 FEso pr. årsko, hvilket med den nuværende foderpris svarer til en besparelse på 400 kr. pr. årsko eller

Figur 3. Udvikling i sofoderforbrug. Tiltag iværksat 1/11.

320.000 kr. i den pågældende besætning. I figur 3 er vist udviklingen i sofoderforbruget.

Ud over fodermængden påvirker prisen på sofoderet også dækningsbidraget. Som det fremgår af figur 4, er dyrt so-

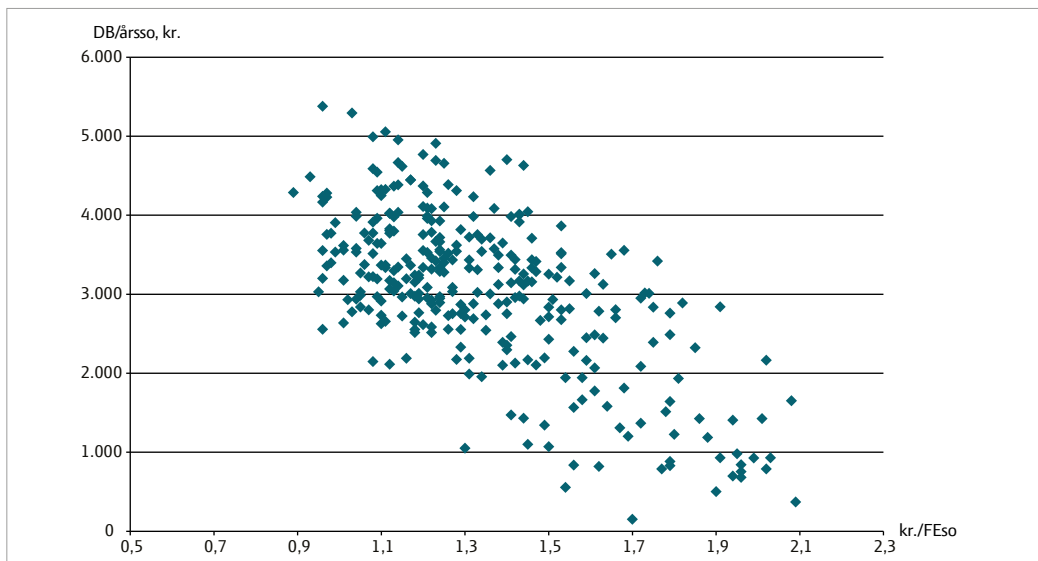
foder ensbetydende med lavt dækningsbidrag pr. årssø.

Omkostninger i øvrigt

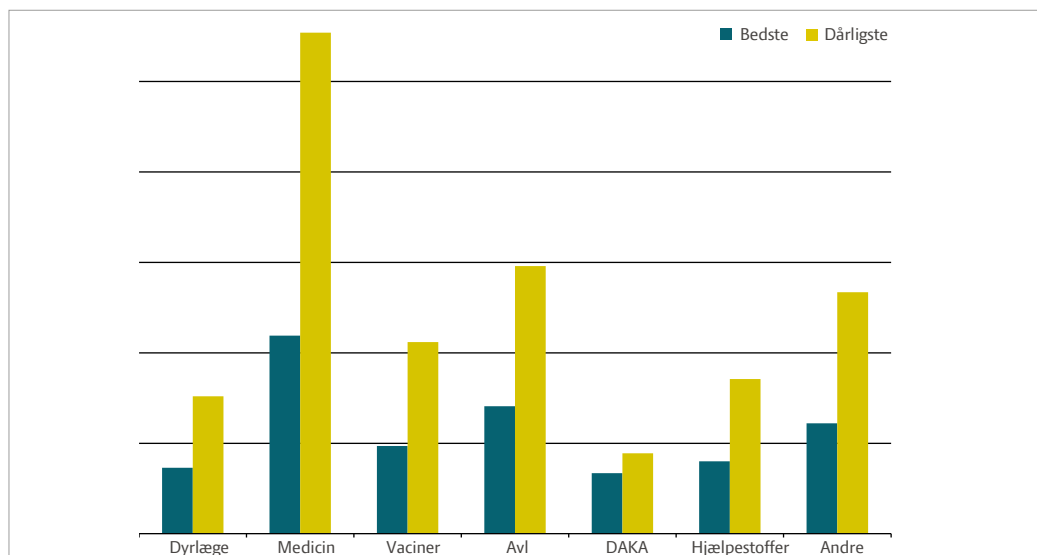
Diverse omkostninger til avl, dyrlæge, medicin, vaccine, DAKA, hjælpestoffer mv. andrager i de fleste besætninger med

salg af 30 kg grise 800-900 kr. pr. årssø. Forskellen mellem den besætning med de laveste omkostninger pr. årssø og den besætning, der har de højeste omkostninger pr. årssø, er afbilledet i figur 5. Forskellen mellem de 2 besætninger svarer til 3,5 grise pr. årssø, og det selvom begge besætninger har samme produktions- og sundhedsniveau.

Sammenligningen gør, at den enkelte besætning skal kigge indad og se hvilke omkostninger, der bruges i besætningen og hvorfor. Typisk bliver medicin- og vaccinationsprogrammer set efter i sømmene og ofte har besætningen i gennem en årrække, lagt det ene behandlingsprogram efter det andet oven i hinanden, uden nogen effekt. Listen over vidundermidler er grundet finanskrisen kort i alle besætninger, men omkostninger til f.eks. syrer og drik-

Figur 4. Sammenhæng mellem foderpris angivet i kr. pr. FEso og dækningsbidrag pr. årssø målt i kr./årssø.

Figur 5. Diverse omkostninger fordelt i 2 besætninger. Blå besætning har det laveste omkostningsniveau. Grøn besætning har det højeste omkostningsniveau.

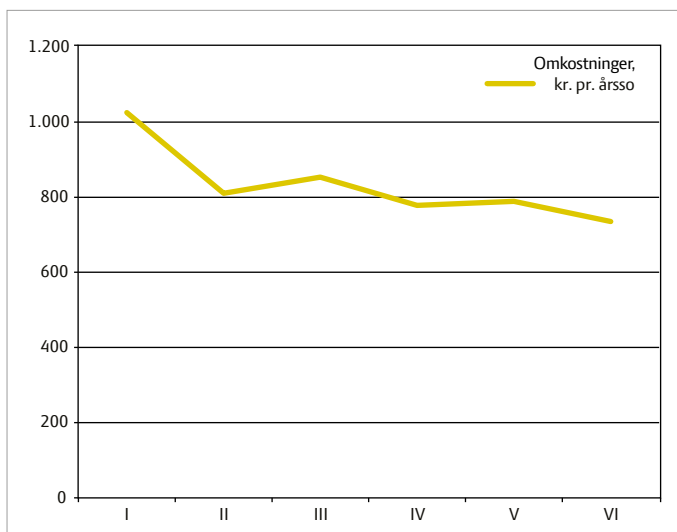
Tema

kejern figurer stadigvæk på listen. I figur 6 er vist udviklingen i omkostninger pr. årso i en besætning, som har haft fokus på netop disse parametre. Set over en årrække er omkostningsniveauet blevet reduceret med

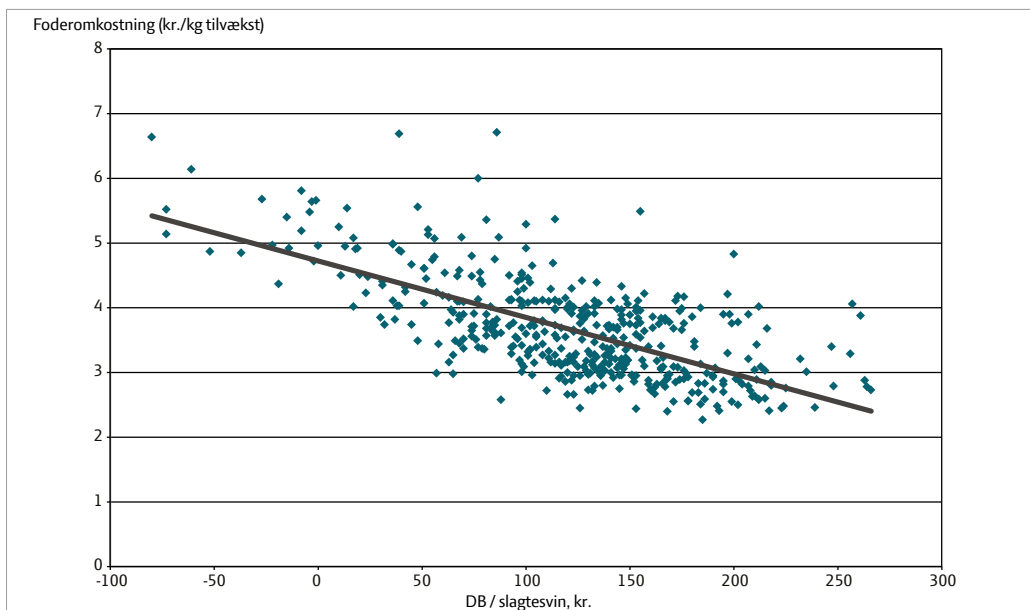
290 kr. pr. årso. I den konkrete besætning svarer det til en årlig besparelse på 230.000 kr.

Slagtesvineproduktion

I slagtesvineproduktionen er en afgørende faktor for dæknings-

Figur 6. Omkostninger til dækning af dyrlæge, medicin, vaccine, avl, DAKA, hjælpesoffer og diverse opgjort i kr. pr. årso i en periode på 3 år.

Figur 7. Sammenhængen mellem dækningsbidraget pr. slagtesvin opgjort i kr. pr. slagtesvin og foderomkostningen målt i kr. pr. kg tilvækst.

bidraget foderomkostningen pr. kg tilvækst. I figur 7 ses, at jo højere omkostningen pr. kg tilvækst er, desto lavere bliver

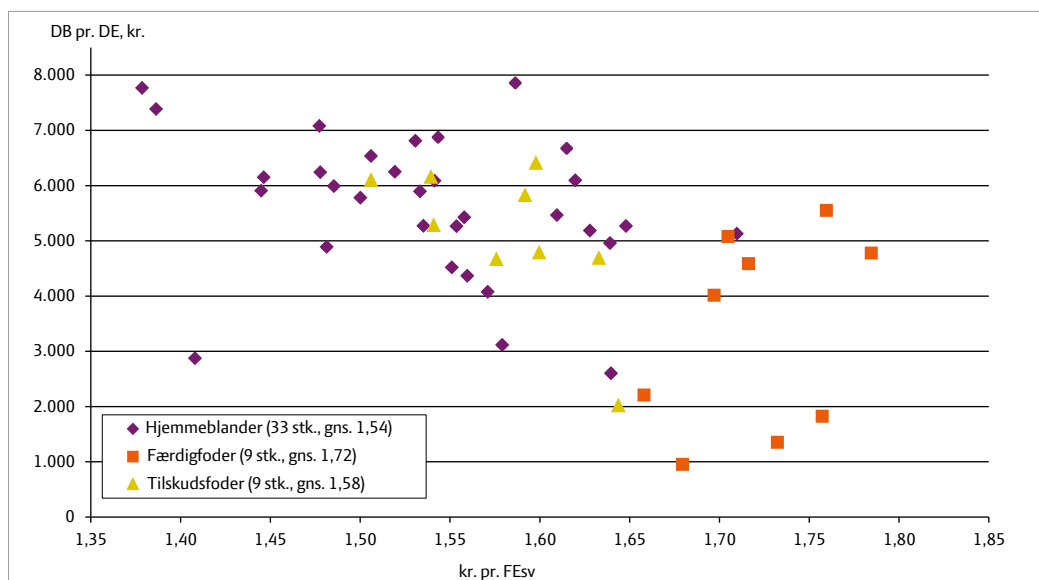
dækningsbidraget pr. slagtesvin.

Foderomkostning pr. kg tilvækst
Omkostningen på at lave et kg

slagtesvin vil naturligvis afhænge af såvel foderforbruget som foderprisen. Der ses rigtig store variationer på foderforbruget

Foderautomat, der trænger til justering.

Figur 9. Sammenhæng mellem dækningsbidrag (kr.) pr. DE-slagtesvin og foderprisen målt i kr. pr. FEsv.

Tema

pr. kg tilvækst i slagtesvineproduktionen. Således ses der variation i foderforbruget på 0,50 FEsv pr. kg tilvækst, hvilket svarer til 50 kr. pr. slagtesvin. I en slagtesvineproduktion med 10.000 producerede slagtesvin årligt svarer det til ½ mio. kroner årligt.

En typisk årsag til et højt foderforbrug i slagtesvineproduktionen er foderspild. Foderspildet fremkommer typisk ved at rørfoderautomaten ikke justeres korrekt, så grisene kan rage en masse foder ned på gulvet og videre ned i gyllekummen.

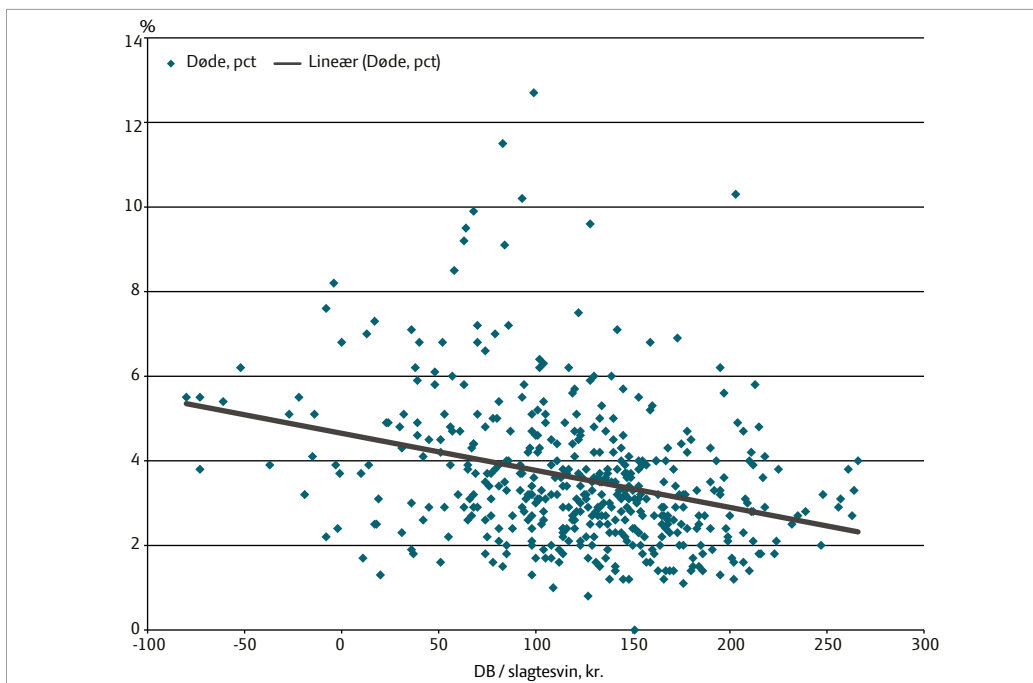
I jagten på den perfekte mavesundhed har det været kutyme, at øge formalingsgraden på det korn, der anvendes i slagtesvineblandingerne. Desværre giver en grov struktur et højt foderforbrug. Kunsten består derfor i via fodersammensæt-

ning og fin formalingsgrad, at finde den rigtige balance så såvel slagtesvin som slagtesvineproducent trives – og det uden at foderforbruget løber løbsk.

Ud over foderforbruget er foderprisen afgørende for omkostningen pr. kg tilvækst i slagtesvineproduktionen. I figur 9 er vist sammenhængen mellem foderprisen og dækningsbidraget pr. DE. Som det ses, falder dækningsbidraget med stigende foderpriser. En anden observation er, at besætninger der indkøber færdigfoder, har en lavere indtjening end besætninger der anvender hjemmeblandet foder. Dette er i øvrigt også eftervist i omfattende analyser foretaget på data fra regnskabsdatabasen.

Dødelighed

Dødeligheden i slagtesvinestalden har ligeledes betydning for dækningsbidraget pr. slag-

Figur 10. Sammenhæng mellem % døde og kasserede slagtesvin og dækningsbidraget pr. slagtesvin målt i kr./stk.

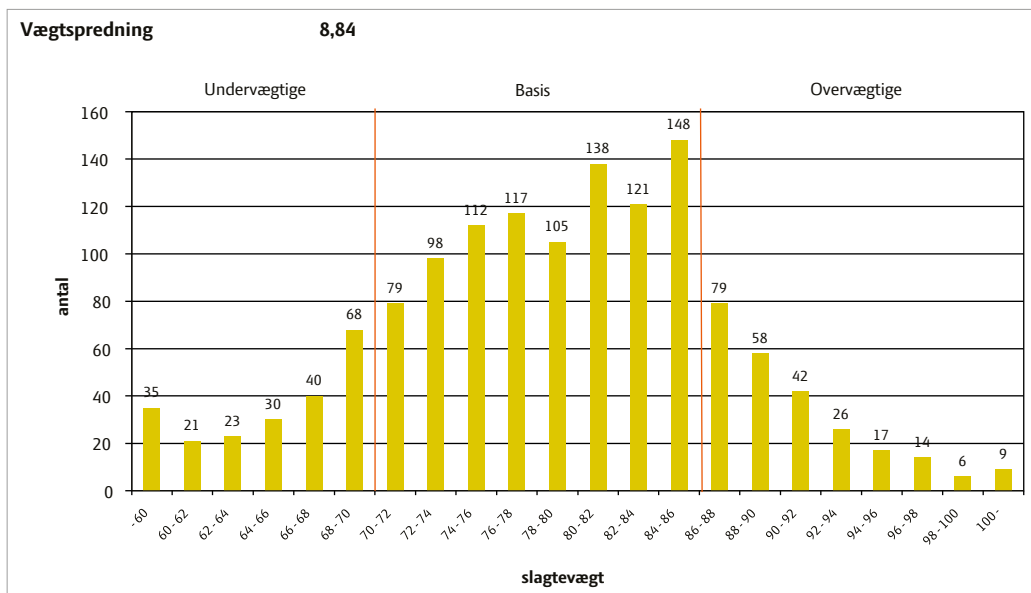
tesvin. Dette er vist i figur 10, hvor en stor dødelighed medfører lavere dækningsbidrag. Det ses også, at der er store variationer besætningerne imellem.

Forskelle på 5 % døde er ikke usædvanligt. Denne forskel svarer til 35 kr. pr. slagtesvin. En stor dødelighed kan som oftest forebygges ved at sørge for,

at grisene opstaldes sektioneret og sammenblandinger sker under kontrollerede forhold.

Korrekt indrettet sygesti til slagtesvin.

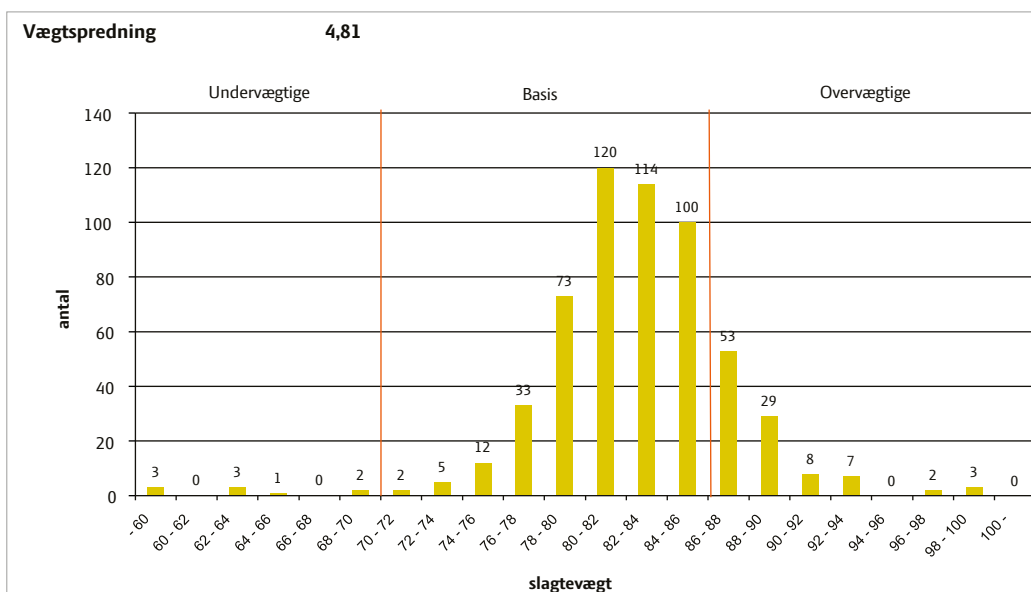

Figur 12. Fordeling af leverede slagtesvin inden brug af vægt. Vægtspredning 8,84 kg.

Desuden skal der etableres sygestier således, at syge og/eller behandlingskrævende grise kan opstaldes særskilt. Endelig skal pasningen optimeres således, at sygestierne også bliver an-

vendt i dagligdagen. Er sygestien indrettet korrekt, vil chancen for helbredelse være meget tæt på 75 %, hvorfor der er bonus ved at bruge sygestierne. Når tingene går op i en højere en-

hed, knækkes kurven for døde slagtesvin efterfølgende.

Figur 13. Fordeling af leverede slagtesvin efter brug af vægt. Vægtspredning 4,81 kg.

Kunsten er at få indtjeningspotentialet på besætningen synliggjort og omsat til cool cash.

Udvejning til slagteri

En ting er noteringen, en anden ting er hvor mange slagtesvin, der afregnes til basisnotering. I figur 12 og 13 er vist hvordan vægtspredningen er reduceret fra 8,8 kg til 4,8 kg ved brug af vægt til udvejning før levering.

Denne ændring af leveringsstrategi har givet slagtesvineproducenten et øget udbytte på 30 kr. pr. slagtesvin, hvilket med en årlig produktion på 10.000 grise svarer til 300.000 kr. Så investering i vægt samt den tid der går med at veje grise ud, er betalt godt hjem.

Tanke omsat til handling - rykker

I DB-tjek er der væsentlig flere parametre at måle sig med andre producenter på. Ens for alle parametre er, at variationen er meget stor. Som det ses i tabel 1, er der en stor spredning mellem besætningen med det højeste dækningsbidrag og

besætningen med det laveste dækningsbidrag.

I sohold med 30 kg produktion er forskellen mellem besætningerne på 5.500 kr. pr. årssø, hvilket er yderst tankevækkende, når begge besætninger ligger over 30 grise pr. årssø. Forskellen mellem de to besætninger kan hovedsagelig forklares i store forskelle mellem foderforbrug hos såvel søer som smågrise.

I slagtesvineproduktionen er forskellen mellem bedste og ringeste indtjening 200 kr. pr. slagtesvin. Forskellen skyldes primært store forskelle i foderforbrug.

Ovenstående eksempler viser blot nogle af de faktorer, som påvirker svineproducentens indtjening. Ofte ligger der flere 100.000 kr. gemt som indtjeningspotentiale i besætningerne.

Kunsten er, at få dem synliggjort og så omsat til cool cash.

God trivsel på arbejdet giver bedre resultater

Ved at kombinere den svinefaglige indsats med HR-rådgivning og personaleledelse, lykkedes det at reducere sødødeligheden med 2,9 % i de seks Team SoLiv besætninger.

Tema

- > Merete Lehmann Andersen, LandboNord
- > Tove Goldbeck Jensen, Gefion

Hvad er værdien af at have glade og motiverede medarbejdere?

Projektet Team SoLiv har arbejdet med at værdisætte den økonomiske effekt af HR-tiltag.

Trivsel er meget svært at gøre op i penge. Der er dog ingen tvivl om, at glade og motiverede medarbejdere er en fornøjelse for enhver arbejdsgiver. Men hvad er det egentlig værd i kroner? Nogen vil nok mene, at det er der ingen penge i, mens andre vil sige, at det er 100 kr. pr. dag, og atter andre vil takser det til 100 kr. i timen. Den værdi man tillægger trivslen, hænger i høj grad sammen med hvilke oplevelser, man har haft med medarbejderne i den seneste periode. Forestil dig at medarbejderne på din arbejdsplads er utilfredse, kede af det, umotiverede og måske endda sygemeldte, og at du mødes med brok og utilfredshed hver dag, så vil du automatisk vægte triv-

sel højere, end hvis tingene har kørt gnidningsløst i lang tid.

En god arbejdsplads er en god forretning

Ledere med tilfredse medarbejdere er bedst til at skabe økonomiske resultater. Det viser en omfattende undersøgelse, som er lavet af entreprenørfirmaet NCC. Nina Ljung, personalechef i NCC, har i en opgave for Stockholms Universitet fundet en klar sammenhæng mellem lønsomhed og chefernes evner til at skabe tilfredse medarbejdere (Ledarskapet påverker lønsomheten? Nina Ljung, 2005).

Ifølge Nina Ljung viser resultatet af undersøgelsen en tydelig sammenhæng mellem lønsom-

hed og lederskab. De ledere, som har de mest tilfredse medarbejdere, er også dem, som i størst udstrækning præsterer økonomiske resultater over gennemsnittet. I undersøgelsen indgår 80 chefer. Cheferne kan sammenlignes med samme lønsomhedsmål og med samme medarbejderundersøgelse som måler lederskabet gennem en trivselsundersøgelse. I undersøgelsen kunne det samtidig påvises, at chefer med utilfredse medarbejdere skaber dårligere økonomiske resultater.

I USA offentliggør Fortune Magazine én gang årligt "100 best companies to work for in America". Talrige uafhængige studier viser, at arbejdspladser fra Fortunes liste over de 100 bedste arbejdspladser i Amerika,

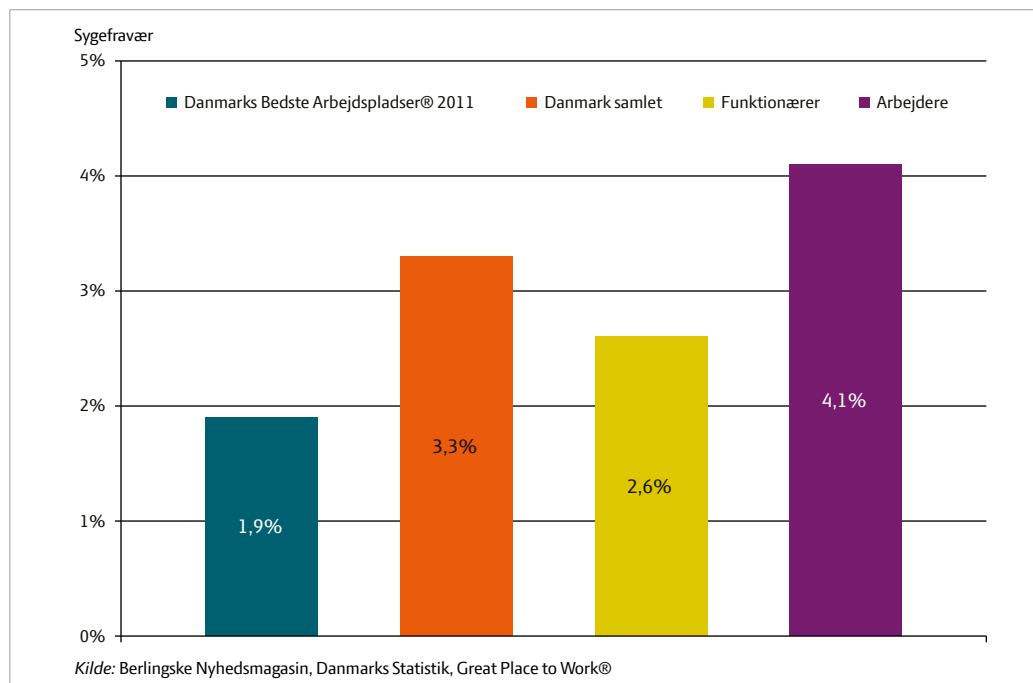
opnår bedre økonomiske resultater end deres konkurrenter (www.greatplacetowork.dk).

Når en arbejdsplads investerer i sine ansatte, investerer den i arbejdspladsens succes. USA's arbejdsministerium har gennem mere end 100 studier undersøgt sammenhængen mellem måden, at behandle medarbejderne på og forbedrede resultater på bundlinjen, og de konkluderer at:

- Der er en positiv sammenhæng mellem uddannelse, motivation og uddelegering af ansvar samt produktionsforbedringer, medarbejdertilfredshed og økonomisk præstation.
- Effekten af at behandle medarbejderne godt bli-

ver større over længere tid, hvilket viser at god medarbejderpleje skal være en fast del af arbejdspladsen for, at kunne give resultater.

Ud fra en økonomisk vinkel har man undersøgt, om der var forskel på afkastet i børsnoterede selskaber. Hvis man f.eks. i 1987 havde investeret 1.000 \$ i de bedste arbejdspladser i USA, ville man over en 10-årig periode have fået et afkast på 8.188 \$, sammenlignet med et afkast på 3.976 \$ for det amerikanske aktiemarked generelt (Kilde: Franklin Research & Development). Dette underbygger altså, at der er øget overskud i virksomheder, hvor medarbejderne trives.

Figur 1. Danmarks Bedste Arbejdspladser® har færre sygedage ...

Dårlig trivsel koster penge på bundlinjen

Det tydeligste tegn på dårlig trivsel er, når det ender med en sygemelding. Alt efter hvilken sektor man arbejder i, så er folk i gennemsnit syge 8-13 dage om året, og det koster samfundet 37 milliarder kroner i udgifter til løn under sygdom. Det viser en rapport fra beskæftigelsesministeriet (Analyse af sygefraværet, april 2008). Knap hver tredje sygedag kan tilskrives dårlig trivsel på arbejdspladsen, så sygefravær på den bekostning løber op i 11 milliarder om året. Det lyder umiddelbart som et svimlende beløb at forholde sig til, men der er ingen tvivl om, at det også koster en del for den enkelte arbejdsplads, når medarbejderne er syge. Én ting er, at der mangler et sæt hænder, og at det øger arbejdspresset på de tilbageværende medarbejdere. Manglen på en medarbejder vil uvægerligt også gå ud over produktiviteten. Grisene bliver ikke passet af dem, der plejer at passe dem, og dermed vil de oftest heller ikke blive passet på den måde de plejer, at blive passet på, og det vil altid gå ud over produktiviteten på den ene eller anden måde.

Sygefraværet kan aldrig helt forsvinde, men det kan sænkes, hvis der gøres en målrettet indsats for at forbedre trivslen. Indflydelse på eget arbejde er, ifølge et ph.d. studie udarbejdet af speciallæge i arbejdsmedicin Martin Lindhart Nielsen (Psychosocial work environment and sickness absence, 2010), den faktor der har størst betyd-

ning for sygefraværet. Indflydelse er et af de bredeste mål for trivslen, og flere af de andre faktorer kan ofte afspejle sig i den. Hvis medarbejdere har en høj grad af indflydelse, betyder det ofte også, at man har fleksibilitet og en god ledelse, som er helt afgørende for trivslen. Hvis der på en arbejdsplads er en god trivsel, som handler om et godt overordnet samarbejde, retfærdighed og tillid på arbejdspladsen, så vil det også give andre markante fordele for arbejdspladsen end et lavere sygefravær. Sociolog og dr.med. Tage Søndergård Kristensen, der har forsket i psykisk arbejdsmiljø i mange år, konkluderer, at virksomheder der har gjort en indsats for medarbejdernes trivsel, har mere produktive og innovative medarbejdere, som leverer en større grad af kvalitet i deres arbejde. Hvis medarbejderne trives i jobbet, er de også lettere at fastholde, og det kan der spares mange ressourcer på (Trivsel og produktivitet – to sider af samme sag, HK Danmark 2009).

HK har foretaget en trivselsundersøgelse blandt 2.600 medlemmer som viste, at en god ledelse og gode kolleger, trykthed i ansættelsen og indflydelse på eget arbejde er det vigtigste for trivslen på deres arbejdsplads. I den undersøgelse svarer hver anden desuden, at de gerne vil arbejde mere, hvis trivslen blev bedre. Det er en klar tilkendegivelse af, at hvis arbejdspladsen skaber de rigtige rammer og arbejdsforhold, så er medarbejderne indstillet på, at gøre en ekstra indsats.

En god arbejdsplads er et sted hvor medarbejdere *"har tillid til de mennesker de arbejder for, er stolte af det de laver, og føler fællesskab med deres kolleger"*, og dette er der rig mulighed for at skabe på alle bedrifter, hvis der er fokus på emnet og alle på arbejdspladsen er indstillet på at gøre en indsats for det.

Erfaringer fra svineproduktionen

I projektet "Team SoLiv" har der været fokus på hvordan trivsel blandt medarbejderne påvirker trivslen hos søer og dermed sodødelighed og produktionsresultater. Projektet har vist, at kombinationen af HR rådgivning og faglig rådgivning i besætningen gør det nemmere at opnå de ønskede resultater. At reducere sodødeligheden (eller andre produktionsmål) kræver, udover faglig kompetence, motivation, klare mål og vedhol-

denhed. Vedholdenhed er forstået som 1 år eller mere, hvor man har fokus på målet, og det er ikke alle, der kan præstere det. Men det kan et personale i god trivsel! Det kan et personale, hvor hver enkel medarbejder nøjagtigt kender sine egne arbejdsopgaver og sit eget ansvarsområde og har en tydelig leder, der følger op på aftalerne.

I flere besætninger var der brug for tydeligere kommunikation – man kan jo kun udføre en opgave, hvis man har fået at vide, at man skal gøre det. En rådgiver kunne have aftalt med ejeren, at det ville være en fordel at huldvurdere søerne en ekstra gang, men det bliver jo kun gjort, hvis personen i drægtighedsstalden får besked. Banalt? Ja, men i en hektisk hverdag, kan man sagtens glemme at videregive selv vigtige beskeder. Derfor blev der i flere besætninger besluttet at afholde ugent-

lige møder, hvor f.eks. fordeling af opgaver og nye tiltag kom på dagsordenen.

Måling af HR effekt

Man kan måle effekten af HR og finde ud af om indsatsen på personaleledelsen, har effekt på flere måder. En Trivselsundersøgelse blandt medarbejderne vil give et svar på, hvordan medarbejderstaben trives, om der er forskel på hvor godt den enkelte trives og på hvilke punkter, der er behov for forbedring. Trivselsanalysen er et godt redskab som forberedelse til MUS-samtaler, hvor der kan følges op på den enkelte medarbejders udviklingsønsker.

Det interessante spørgsmål er så, om vi også kan måle sammenhængen mellem tilfredse medarbejdere og større lønsomhed i produktionen. Per Kroager og Kyösti Schmidt har i bogen "Måling af HR-funk-

Tema

tionen" (Dansk Industri, dec. 2002) redegjort for, hvordan man med matematiske formler kan vise sammenhængen mellem lønsomhed, indflydelse og produktivitet. De økonomiske beregninger bliver til sidst konverteret til en kvalitativ vurdering, så man kan stille sig spørgsmålet om de lange økonomiske beregninger er tiden værd, eller man kan springe mellemregningerne over og gå direkte til den kvalitative vurdering?

Effekten af HR-arbejdet vil kunne ses på følgende områder:

- Mindre udskiftning af personale
- Færre sygedage
- Færre fejl i produktionen
- Bedre resultater

Mindre udskiftning af personale påvirker økonomien på flere måder. Rekruttering af en ny medarbejder er en omkostning. Det koster annoncering og tid til samtaler, referencer m.m. Medarbejderen på vej ud, arbejder ikke altid effektivt, og dette kan påvirke de øvrige medarbejdere. Den nye medarbejder har en indkøringsperiode, hvor vedkommende ikke arbejder effektivt og det kræver tid fra de øvrige medarbejdere, at oplære en ny medarbejder. En tommelfingerregel siger, at det koster tre måneders løn, at udskifte en medarbejder.

Sygedage giver omkostningen til løn eller sygedagpenge og evt. ekstra løn til vikar. Derudover påvirkes de øvrige medarbejdere, der skal klare flere opgaver og evt. løse opgaver, de

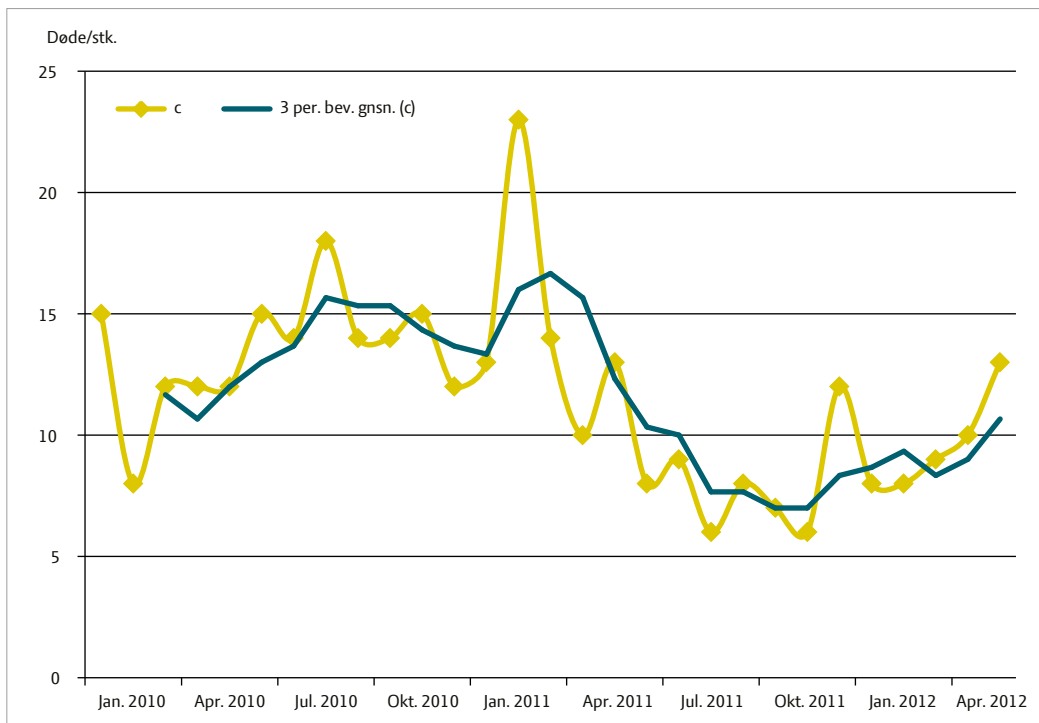
ikke har rutine i. Det giver risiko for dårligere resultater og længere arbejdstid på opgaverne. Hvis sygdom skyldes arbejdsrelateret stress, kan der blive yderligere sygemeldinger og dårlig stemning i medarbejderstaben.

Fejl i produktionen kan reduceres ved brug af arbejdsplaner, procedurebeskrivelser og motivation af medarbejdere. Herved påvirkes de kendte produktionsmål – grise pr. årssø, tilvækst, foderforbrug, kvalitet af produktet, omkostninger – og dermed økonomien på bundlinjen. Betydning af færre fejl = bedre produktionsresultater kan beregnes med de normale økonomiske Cost Benefit beregninger. *Koblingen til HR er antagelsen om, at HR-rådgivning og personaleledelse kan være en forudsætning for, at de faglige tiltag bliver gennemført.*

Erfaringer fra Team SoLiv

I Team SoLiv har vi arbejdet med en metode til at værdisætte den økonomiske gevinst ved HR-tiltag. Der deltog 6 besætninger i projektet, som havde til formål at vise, at der er en sammenhæng mellem trivsel hos medarbejdere og trivsel hos søer. Ved at kombinere den svinefaglige indsats med HR-rådgivning og personaleledelse, lykkedes det at reducere sodødeligheden med 2,9 % i de seks besætninger. Til sammenligning er sodødeligheden på landsplan reduceret med 0,7 %.

Resultatet fra en af besætningerne ses i figur 2.

Figur 2. Udvikling i sodødelighed i udvalgt besætning - besætning: c.

I denne besætning er der sat fokus på poltene – sortering, opstaldning, træning og socialisering, som det vigtigste faglige punkt. Samtidig er der arbejdet med oplæring af medarbejderne, bedre rekruttering og kommunikation på arbejdspladsen. På 1,5 år er sodødeligheden re-

duceret med 5 %, og samtidig er effektiviteten steget med 2 grise pr. årssø.

Værdisætning af HR-tiltag

Når man vil værdisætte den økonomiske effekt af HR-tiltag, kan man bruge en "kvalitativ vurdering" af sammenhæng

mellem HR-indsats, produktivitet og økonomi, ved at gennemgå følgende faser:

I eksempel 1 med MUS-samtaler er:

"Formodningen" at der er en sammenhæng mellem medarbejdertrivsel og brugen af sygestier.

"Antagelsen" er, at MUS samtaler vil give ideer til hvordan der opnås sikkerhed for at sygestierne bliver brugt rigtigt. **"Vurderingen"** er en faglig vurdering af hvor meget resultatet vil kunne flyttes.

"Fakta" er den økonomiske beregning ud fra kendt viden om den økonomiske værdi af at ændre indsatsområdet.

De mest anvendte tiltag på HR-området ses i faktaboksen:

Organisationsplan - ansvars- og arbejdsfordeling - kommunikationsplan	Trivselsanalyse spørgeskema vedrørende trivsel
Kompetenceafklaring - fagligt og ledelsesmæssigt - arbejdsbeskrivelser	Mus-samtaler 2 x årligt
DiSC-profiler kommunikation og samarbejde	Medarbejdermøder - staldmøder - ledermøder

Figur 3. Kvalitativ vurdering af økonomi i HR.

Den økonomiske effekt af udgiften til HR-arbejdet vil kunne måles på lønsummen (mindre udskiftning af medarbejdere og færre sygedage) og på produktiviteten. Som ved alle andre økonomiberegninger er resultatet afhængig af de valgte forudsætninger og beregningsmetoder. Men regnestykket er ikke anderledes, når det handler om HR-indsatsen, end hvis det var investering i et "stykke teknik".

Beslutninger træffes ud fra økonomi og følelser

Der er forskel på hvordan vi hver især træffer beslutninger.

De fleste vil nok mene, at økonomi er den vigtigste faktor, men følelser spiller en rolle hos alle. Trivsel for medarbejderne og dermed også for ejeren og familien, er for de fleste et vigtigt mål og skal derfor indgå i beslutningsprocessen. Deltagerne i Team SoLiv har udtalt, at den forbedrede trivsel ikke kan gøres op i penge, men at det alligevel er en meget vigtig del af resultatet, at der er blevet større arbejdsglæde i hverdagen. Men mange landmænd har deres stærke side i det faglige arbejde i mark og stald, samt økonomistyring. Mange landmænd

Tema

EKSEMPEL 1 på sammenhæng mellem HR-tiltag og økonomisk resultat

Der gennemføres MUS-samtaler i besætningen => ejer fik samtale med ansatte => større viden om ansattes forventninger og holdninger. Da aftaler under MUS er nedskrevet, bliver der fulgt op på aftaler og ansvar. Arbejdet i besætningen bliver målrettet og kendt for alle. Medarbejderne holdes på sporet og bedre resultater opnås. Eventuelt en fyring af medarbejdere, der ikke overholder aftaler. Én aftale går ud på, at alle søer skal tilses hver dag => alle søer bliver tilset hver dag. Søer tages ud til sygestier i tide. Antal dage i sygestier reduceres, sygestier er ikke længere hospice. Flere kuld pr. so, flere søer bliver slagtet i stedet for aflivet. Dødelighed reduceret med 7 % x 46 kr. pr. årssø x 1.200 årssøer = 386.000 kr. Sket for ¼ af året = 96.000 kr. kan (så rigeligt) betale MUS for 7 medarbejdere á 3.000 kr.

EKSEMPEL 2 på sammenhæng mellem HR-tiltag og økonomisk resultat

Udfordringen var: Høj personaleomsætning. Kompetencegab. Og det udslagsgivende var, at driftslederen oplevede dårlig stemning blandt de udenlandske medarbejdere. Dette forårsagede, at den planlagte Gruppesamtale blev afholdt alene med de danske medarbejdere. Her blev udtrykt utilfredshed med kollegerne. Ejer ser rekrutteringsproblem. Sammen med HR-rådgiver formuleres en omstillingsplan, med bedre rekruttering af medarbejdere, ny oplæring, bedre sprog og bedre kommunikation. Det gav mere tid til kvalitetsarbejde. Alt dette foregik med løbende opfølgning med coachende metode fra HR-rådgiver.

Spar en rekruttering om året = 3 mdr. løn = 60.000 kr.

Kan betale opfølgning fra rådgiver 12 gange á 5.000 kr.

Det grundlæggende i vurderingen af om HR kan betale sig er, antagelsen om at der er en sammenhæng mellem medarbejdernes trivsel, ledelse af bedriften og den måde arbejdet bliver udført på = produktionsresultater og økonomi. Resultaterne fra Team SoLiv og mange andre projekter, der sætter fokus på at forbedre specifikke mål viser, at evnen til fortsat at kunne holde fokus på mål og handlingsplaner er afgørende for at nå topresultater.

og driftsledere har svært ved at få taget hul på opgaverne omkring personaleledelse. Man har lidt berøringsangst – og når man føler et naturligt ubehag ved at skulle tale med medarbejdere om personlige ting, er konsekvensen ofte, at man undgår opgaven – men det gør kun problemerne endnu større, når man ikke får taget fat på opgaven. Rådgivning fra en HR-konsulent kan være den nødvendige starthjælp for, at komme i gang med sin udvikling som personaleleder.

Når der skal træffes beslutninger på bedriften om hvor meget, der skal afsættes i budgettet til HR-arbejde – MUS-samtaler, DiSC-profiler, Teambuilding, arbejdsbeskrivelser, LEAN tavlemøder osv., vil det være en kombination af trivsel og økonomi, der er drivkraften for at vælge HR som et indsatsområ-

de. Og det er vigtigt at huske, at arbejdet med personaleledelse er en løbende proces. Der kommer hele tiden nye opgaver (nye mennesker og nye situationer), der skal tages stilling til og arbejdes med. Der skal afsættes tid hos ejer, ansatte ledere og medarbejdere til at arbejde med personaleledelse. Der er ofte behov for, at få mere viden om emnet. Oplæring i ledelsesmetoder på bedriften, som en integreret del af faglig opgradering, er en effektiv metode til at få fuldt udbytte af investeringen i rådgivning og efteruddannelse. På den måde får besætningen en målrettet indsats på HR-området – samtidig med den faglige indsats.

Markant bedst økonomi i økologisk svineproduktion

Økologisk svineproduktion giver et markant positivt resultat efter finansiering for både søer og slagtesvin.

Tema

- > William Schaar Andersen, Videncentret for Landbrug, Erhvervsøkonomi
- > Brian Oster Hansen, Videncenter for Svineproduktion

Der er god økonomi i økologisk svineproduktion, viser modelberegninger af økonomien i økologisk og konventionel produktion.

Økonomien i økologisk svineproduktion

Er økologisk svineproduktion rentabel?

Hvordan er den økonomiske risiko i økologisk svineproduktion? Hvordan er økonomien i økologisk svineproduktion i forhold til konventionel produktion?

Modelberegninger viser, at økologisk svineproduktion giver et markant positivt resultat efter finansiering for både søer og slagtesvin. Der er til gengæld større udsving i økonomien ved økologi, men næsten ingen perioder hvor resultatet er under konventionel.

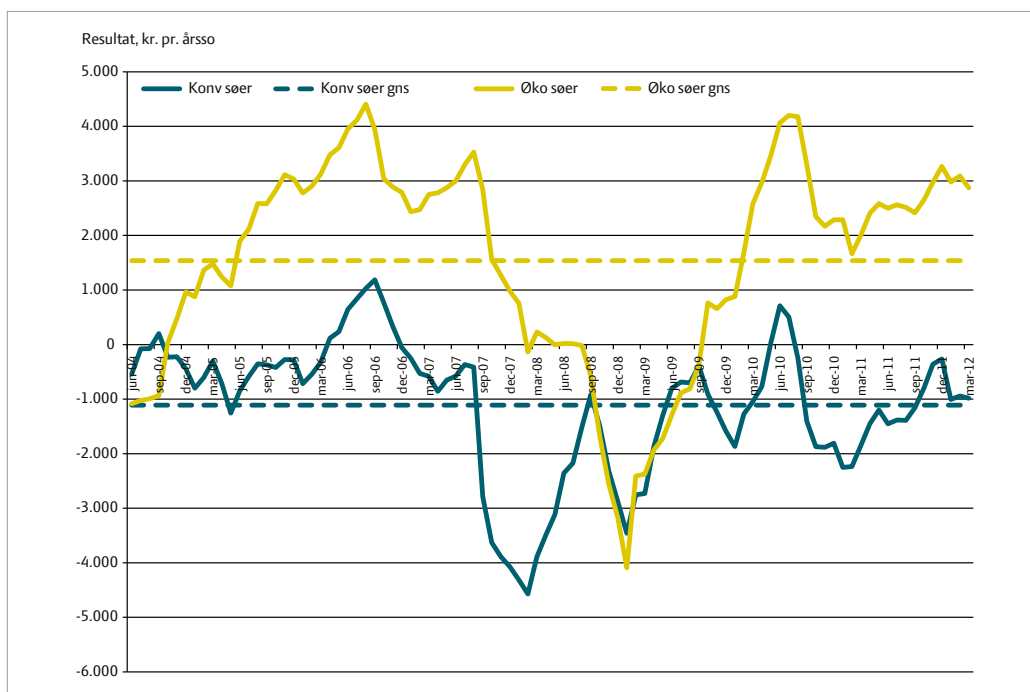
Styrken ved modelberegningen er at den viser potentialet i økologisk svineproduktion samt ud-

svingene i økonomien, beskrevet ved udsving i de to væsentligste parametre, foderprisen og afsætningsprisen på svinekød. Svagheden er at der ikke er anvendt regnskabstal, men derimod normal.

SOHOLD MED 30 KG GRISE

I gennemsnit for perioden opnår en økologisk smågriseproducent 1.500 kr. pr. årssø, sammenholdt med den konventionelle producent, der i samme periode opnåede -1.100 kr. pr. årssø (se figur 1).

Det er kun i de svære finanskriseår 2008 og 2009, at den økologiske smågriseproducent ikke opnår overskud. I begge de to år klarer økologi sig dog bedre end konventionel.

Figur 1. Resultat for økologisk og konventionel sohold 30 kg (modelberegning juni 2004 - marts 2012).

SLAGTESVIN

En økologisk slagtesvineproducent opnår i gennemsnit for perioden et resultat på 100 kr. pr. slagtesvin, mens en konventionel slagtesvineproducent opnår -5 kr. pr. slagtesvin (se figur 2). Kun i 2008 opnår den økologiske slagtesvineproducent ikke overskud, hvor økologi desuden er dårligere end konventionel. Det fremgår tydeligt af figur 2, at der er større økonomiske udsving i at være økologisk slagtesvineproducent. Men da gennemsnitsresultatet er så meget højere ved økologisk produktion, kan det ikke konkluderes, at der er en større økonomisk risiko.

FÅ DEN RIGTIGE AFTALE MED BANKEN

For nuværende økologiske svineproducenter er der et godt

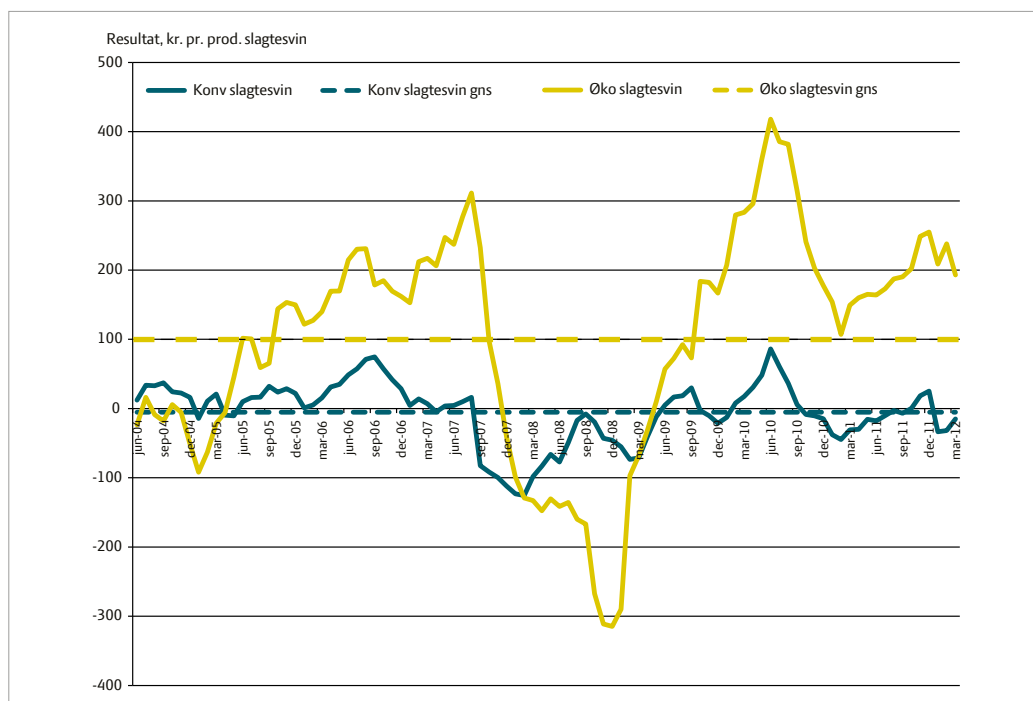
grundlag for, at tage en dialog med kreditgivere om renteniveauet er på det korrekte niveau. Rentevurderingen tager udgangspunkt i en risikovurdering hvor de økonomiske udsving og gennemsnittet af disse vurderes. Ud fra modelberegningen er der ikke belæg for at vurdere økologisk svineproduktion som en mere økonomisk risikabel produktion. Specielt indenfor soholdet er der store udsving, uden at de negative udsving kommer under det konventionelle niveau. Herved er der argumenter for, at trods en generel opfattelse af at økologisk svineproduktion er mere risikobetonet, er det ikke et faktum vi kan genfinde i modelberegningen. Indenfor økologisk slagtesvineproduktion er billedet knapt så entydigt. Men der er dog et tydeligt billede af, at

gennemsnitniveauet ligger markant højere og at rentevurderingen hermed bør være positiv.

Risici

FØLSOMHEDER

I tabel 1 er udvalgte følsomhedsberegninger vist, for at vise hvor følsom økonomien er over for ændringer i produktivitet og priser. Øges antallet af grise pr. årssø med 1, tjener den økologiske soholder 2,4 gange så meget som den konventionelle, mens en reduktion af dødelighed med 1 % betyder dobbelt så meget for den økologiske slagtesvineproducent. Kun ved renten er økologiske sohold mindre følsomme over for renteændringer, da de skal investere mindre pga. at farehytter er billigere end bygninger.

Figur 2. Resultat for økologisk og konventionel slagtesvin (modelberegning juni 2004 - marts 2012).

Årsagen til de store forskelle i følsomhed er den højere pris for økologiske grise og for økologisk foder.

Der er en god grund til at afregningspriseniveauet er markant højere. Udover at foderomkostningerne er meget højere, resulterer de dyrvelfærdsmæssige tiltag også i en markant lavere produktivitet. Med denne store forskel i produktionsøkonomien er det hermed utroligt vigtigt med den rigtige management, da marginalværdien på den øko-

logiske gris er markant højere.

DEN ØKOLOGISKE AFSÆTNINGSKRISE

Efter en god årrække frem mod 2007, oplevede den økologiske svineproduktion en meget massiv afsætningskrise. Hovedårsagen er, at der i England blev kørt en national kampagne "Buy British" samt at England blev meget hårdt ramt af finanskrisen. Situationen var, at England stod for ca. halvdelen af Frilands omsætning af økologisk svinekød, som

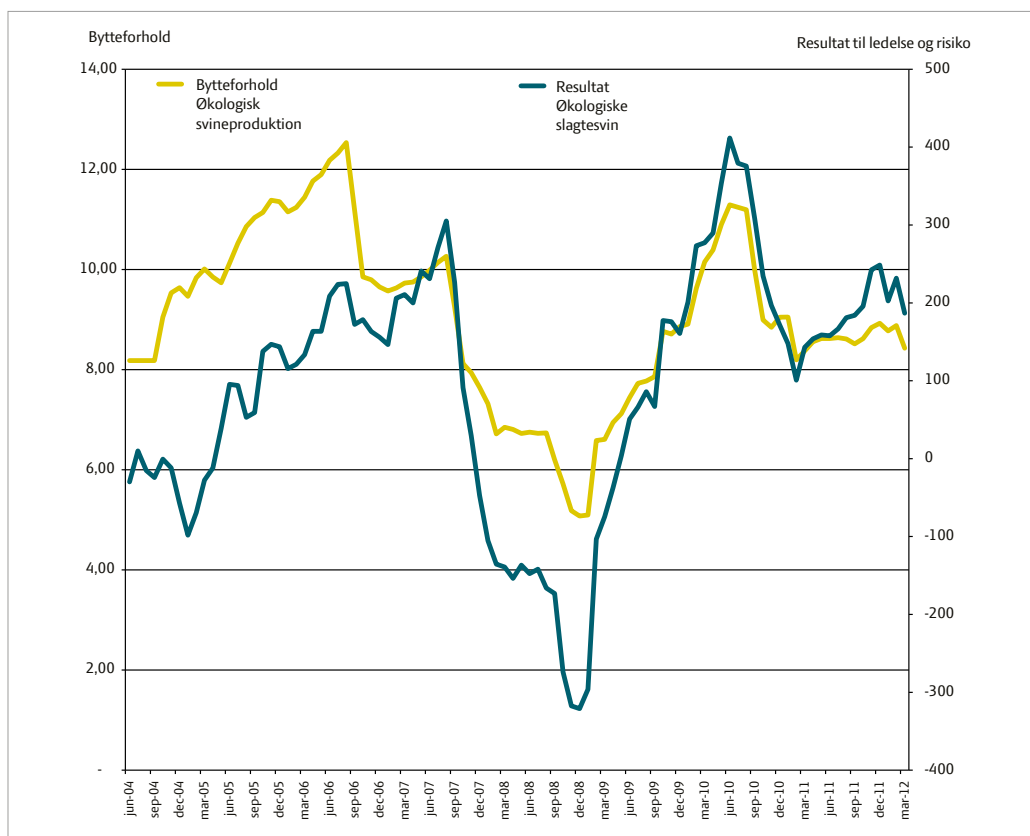
over en periode kom ned på de 7 % som var omsætningen i 2011. Økonomien rettede sig først da nye markeder blev dyrket op, hvor det franske marked er meget betydende i dag med 34 % af omsætningen. Herudover udgør Tyskland 23 % af omsætningen og hjemmemarkedet står for ca. 30 %.

RISIKOHÅNDTERING

Som det fremgår i modelberegningen er der store udsving i resultatet. Der er flere måder at

Tabel 1. Følsomheder, kr.

	Grise pr. årssso +/- 1 %	Dødelighed slagtesvin +/- 1 %	Foderforbrug/ -pris +/- 10 %	Renteforskel +/- 1 %
Konventionel sohold, pr. årssso	257	-	455	183
Økologisk sohold, pr. årssso	617	-	635	140
Konventionel slagtesvin, pr. stk.	-	4	32	6
Økologisk slagtesvin, pr. stk.	-	8	62	12

Figur 3. Resultat og bytteforhold - Økologiske slagtesvin.

I perioder med lav bytteforhold samt høj selvforsyningsgrad vil de økonomiske udsving kunne minimeres. Omvendt vil de positive udsving, når bytteforholdet er højt, ligeledes minimeres. Økonomien set over en årrække vil med høj sandsynlighed være den samme. At minimere udsvingene kan være meget ønskværdigt for mange producenter.

minimere disse udsving. En passende selvforsyningsgrad er en af måderne. Under forudsætning af at økologisk planteavl som gennemsnit må betragtes som et nulresultat over en årrække, påvirkes graf 1 i en situation med høj selvforsyning ved at udsvingene bliver minimeret i de perioder, hvor bytteforholdet er lavt. Herved minimeres likviditetskravet markant. I det omfang svineproduktionen ikke er selvforsynende, kan risikoen indenfor foderpriserne håndteres ved at tegne foderkontrakter på den rigtige længde. Det er me-

get bedriftsspecifikt, hvor meget denne risiko ønskes nedbragt. Hvor stort finansielt beredskab har landmanden, hvor risikovillig er landmanden og hvordan forventes den næste periodes foderpriser at udvikle sig er tre af de væsentligste parametre.

Ud over foderpriserne er udsvingene på afregningsprisen meget betydende. Udsvingene har indenfor økologisk svineproduktion været meget store som tidligere omtalt. Svineprisen kan ikke afdækkes på samme måde som foderprisen, og det er derfor me-

get væsentlig at være bevidst om hvor stor risikoen er indenfor svinepriser på sin bedrift så det kan komme med i den samlede betragtning for risikominimering på de andre områder.

Forudsætninger

Der er foretaget modelberegninger på økologisk og konventionel sohold med 30 kg grise samt slagtesvineproduktion. I beregningerne er udelukkende regnet på økonomien i svineproduktion. Beregningerne er baseret på opførelse af et barmarks staldanlæg. Økonomien ved at om-

bygge eksisterende bygninger er herved ikke belyst.

Analysen er baseret på indkøbt foder. En vis grad af selvforsyning af foder ville formodentligt minimere de økonomiske udsving for hele bedriften. Selvforsyningsgraden har dog ikke været afgørende i forhold til, at kunne tjene penge på produktionen.

PRISER

De anvendte afregningspriser er de i gennemsnit opnåede for konventionelle og økologiske slagtesvin på månedsbasis for perioden juni 2004 til marts 2012.

Smågrisepriiserne er de historiske 30 kg priser fra den beregnede notering og den beregnede økonotering.

Det samme gælder foderpriserne, der ligeledes er de historiske foderpriser på månedsbasis.

KAPACITETSOMKOSTNINGER OG PRODUKTIVITET

I beregningerne er der taget ud-

gangspunkt i den nuværende produktivitet og de nuværende kapacitetsomkostninger, hvor det så er beregnet hvordan økonomien ville have været med den historiske udvikling i priser fra 2004 (juni) til 2012 (marts).

For konventionel er der således regnet med 28,1 fravænnede grise pr. årssø og en fodereffektivitet på 2,85 FEsv pr. kg tilvækst. For økologi er der regnet med 21,0 fravænnede gris pr. årssø og 3,24 FEsv pr. kg tilvækst.

Antagelserne om at anvende den nuværende produktivitet og de nuværende kapacitetsomkostninger har betydning for det beregnede resultat. Robustheden i modelberegningerne påvirkes således af, at resultaterne for begge produktionsgrene skulle være højere jo længere vi går tilbage pga. lavere kapacitetsomkostninger. Omvendt skulle resultatet justeres i modsat retning på baggrund af produktivitetsændringerne over tid. Det vurderes som værende udelukket, at konklusionerne fra

analysen ville være anderledes, såfremt der i beregningerne var anvendt de historiske produktivitetstal og kapacitetsomkostninger.

Modelberegningen kan også bruges til at betragte fremtidens forventninger til økonomien i svineproduktion for henholdsvis konventionel og økologi. Her er det vigtigt, at forholde sig til at de stigende kapacitetsomkostninger indenfor konventionel drift må forventes at kunne modvirkes at øget produktivitet. Om dette også kan ske indenfor økologisk svineproduktion, kan der ikke findes samme argumenter for, ved at se tilbage i data-sættet. Det økologiske resultat vil i fremtiden hermed komme under pres, hvis produktivitetstigningerne indenfor økologi ikke øges.

INVESTERING

Investeringssummen udgør 29.800 kr. pr. årssø for konventionel smågriseproduktion, mens den kun udgør 21.280 kr. pr. årssø for økologisk smågrise-

Tabel 2. Gennemsnit af anvendte priser for år 2004-2012.

	Konventionel slagtesvinefoder, kr. pr. FE	Økologisk slagtesvinefoder, kr. pr. FE	Konventionel afregningspris, kr. pr. kg	Økologisk afregningspris, kr. pr. kg
2004 *	1,17	2,00	9,57	19,31
2005	1,16	1,73	9,19	20,16
2006	1,13	1,85	9,75	23,00
2007	1,36	2,35	8,99	24,45
2008	1,84	3,05	9,93	20,87
2009	1,40	2,46	9,34	20,11
2010	1,36	2,29	9,83	24,53
2011	1,73	2,89	10,69	25,86
2012 **	1,71	3,07	10,54	27,06

* Juni 2004 til december 2004. / ** Januar 2012 til marts 2012.

produktion. Den lavere investeringssum skyldes hovedsageligt, at økologiske søer bor i farehytter, der til gengæld udskiftes efter 8 år.

For slagtesvin er investeringen pr. produceret slagtesvin på 1.015 kr. for konventionel og 1.998 kr. for økologi. Her er det dyrere stipladser bl.a. på grund af pladskrav og en kortere levetid på aktiver, der gør investeringen dobbelt så dyr for økologi.

Afskrivningsperioden for konventionel svineproduktion er 25 år for bygninger og 12,5 år for inventar, mens afskrivningsperioden for økologisk svineproduktion er 20 år for bygninger og 8 år for inventar.

Priser samt levetiden på bygninger og inventar er taget fra grundlag for den beregnede notering / økonotering.

Kalkulationsrenten sættes til 5 %, da den investerede kapital, som minimum, bør give et afkast på dette.

Nye økologiske producenter

Spørgsmålet om hvorfor det ikke er ved Friland frem for ved Arla, der er stor ventetid for at få en økologisk kontrakt, rejser sig som et af de første, når man ser modelberegningens resultat. Friland har i en længere periode eftersøgt flere økologiske leverandører og fået aftalerne i hus på det seneste. Udover økonomiske motiver for at lægge om til økologisk svineproduktion, kunne den nuværende strategiske problemstilling med hensyn til

2013 problematikken give overvejelser omkring omlægning, hvor det måske kunne være et interessant alternativ, at lukke søerne ud på marken i stedet for at ombygge stalden.

Når forklaringen derimod skal gives på, hvorfor der ikke er flere, der er opstartet må man forme at følgende barrierer er betydende:

- Finansiering
- Miljøtilladelse
- Arbejdssituationen
- Omlægningsomkostninger fra konventionel drift til økologisk drift
- Risiko for at markedet ændrer sig i omlægningsperioden

Finansiering må betragtes som en af de helt store barrierer for opstart af økologisk svineproduktion. De generelle finansieringsvilkår er svære og økologiske svineprojekter mødes med holdninger omkring forskellige usikkerheder.

Dertil kommer særlige vilkår for miljøtilladelser, som gælder på det økologiske område.

Det kræver en ekstra indsats at være økolog, arbejdsgangene er markant anderledes end konventionel produktion, samtidig er det begrænset hvor meget rådgivning og støtte der er på området, da der er relativt få økologiske svineproducenter.

Det er dyrt, at lægge om fra konventionel til økologisk produktion. Ofte anvendes en omlægning af marken til økologi først,

så forsyningen med eget økologisk foderkorn er på plads inden svineproduktionen omlægges til økologi. Andre lægger om til frilandproduktion og bruger det som trinbræt nogle år inden de tager springet til økologisk svineproduktion.

Der er en risiko for at markedet ændrer sig mens der er ved at blive lagt om. Det tager tre år fra beslutningen tages til den første gris leveres.

Afslutning

Økologisk svineproduktion er ikke lykken for alle. Opstart og drift af en økologisk bedrift kræver god management, så at man har styr på arbejdsgange og de særlige risikofaktorer, der er ved økologisk svineproduktion.

Modelberegninger viser, at der er god økonomi i at være økologisk svineproducent. 1.500 kr. pr. årssø henholdsvis 100 kr. pr. produceret slagtesvin i gennemsnitligt driftsresultat. Det er markant mere end hvad konventionelle svineproducenter har kunnet præstere. Så må man til gengæld også leve med større udsving i indtjeningen, bl.a. var der en afsætningskrise i 2007-2009, hvor briterne vendte ryggen til økologisk dansk svinekød, med et stort dyk i afregningsprisen som resultat.

Økologisk svineproduktion har dog været bedre på næsten alle tidspunkter i perioden juni 2004 til marts 2011, så der er altså et merudbytte ved at være økologisk svineproducent.

Ti års udvikling

> Brian Oster Hansen, Videncenter for Svineproduktion

Det seneste år blev igen et år, som viste fremgang for dansk svineproduktion, og resultatet i 2011 blev positivt for andet år i træk. Status for de sidste ti års udvikling i de økonomiske og produktionstekniske resultater for heltidsbedrifter med svineproduktion er vist i tabel 1, hvor den øverste del viser resultater for driftsøkonomien på heltidsbrug med svineproduktion, mens den nederste del viser de økonomiske nøgletal opdelt pr. produktionsgren.

Strukturudvikling

Antallet af heltidssvinebedrifter har igennem de sidste ti år været faldende med ca. 2.850 eller ca. 48 %, mens antallet af årssøer pr. bedrift er steget fra 193 til 273 (41 %) og producerede slagtesvin er steget fra 2.777 til 7.073 (155 %), det samme gælder jordarealet, der er steget fra 97 til 172 ha (77 %).

Tendensen hen imod større bedrifter ventes at fortsætte i de kommende år.

Det bemærkes, at disse størrelser er gennemsnitstal

for alle svineproducenter, således vil eksempelvis den gennemsnitlige slagtesvineproducent producere betydeligt flere slagtesvin end vist i tabellen. Tallene for de enkelte driftsgrene står i de respektive afsnit.

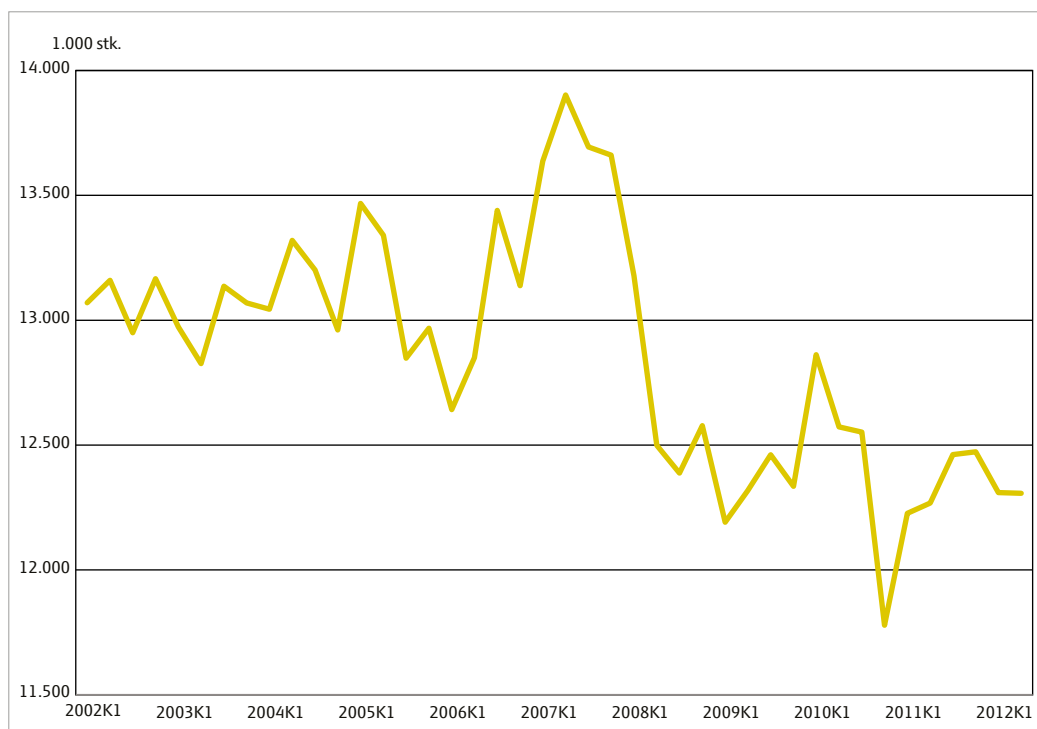
Udviklingen i den samlede danske svinebestand fremgår af figur 1. Efter en kraftig stigning i 2007 faldt antallet af svin meget i 2008 pga. dårlig økonomi i svineproduktion. I 2010 steg bestanden til at starte med, men droppede så yderligere ned efter kraftige stigninger i korn- og foderpriser. I 2011 og 2012 har bestanden ligget på intervallet mellem 12,2 og 12,5 mio. svin.

Produktiviteten målt på antal grise pr. årssø i soholdet har været jævnt stigende igennem de sidste 10 år. Fra i 2003 at have været på 24,1 fravænnede grise pr. årssø til i 2011 at være på 28,8, ifølge landsgennemsnittet for produktivitet i svineproduktionen. Foderforbruget pr. kg tilvækst har været uforandret i perioden fra 2003 til 2011, mens den daglige tilvækst dog er steget med 65 gram pr. dag.

Tabel 1. Ti års udvikling i svineproduktionen.

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Antal regnskaber	2.353	2.053	1.935	1.852	1.776	1.694	1.508	1.660	1.667	1.611
Antal bedrifter	5.926	5.655	4.870	4.401	4.176	4.210	3.447	3.154	3.529	3.075
Antal årsøer	193	200	199	223	255	241	267	300	311	273
Antal producerede slagtesvin	2.777	2.969	3.415	3.397	3.677	4.003	4.713	4.607	5.180	7.073
Antal Ha	97	104	112	115	125	136	148	148	150	172
Total økonomi	Beløb pr. bedrift i 1.000 kr.									
Bruttoudbytte	2.327	3.207	3.534	3.550	4.342	4.156	5.416	5.634	6.760	8.489
Dækningsbidrag	1.608	1.471	1.804	1.766	2.321	1.711	2.053	2.211	3.122	3.529
Kapacitetsomkostninger	1.061	1.080	1.135	1.299	1.494	1.597	1.928	2.076	2.156	2.356
heraf lønomkostninger	236	241	247	293	347	361	450	504	533	538
heraf driftsmæssige afskrivninger	335	344	371	406	463	499	587	646	618	665
Afkoblet EU-støtte				250	281	305	335	331	332	371
Finansieringsomkostninger	506	537	561	558	641	873	1.673	1.201	1.222	1.270
Driftsresultat	41	-146	108	159	467	-454	-1.213	-735	76	274
Økonomiske nøgletal	Beløb i kr. pr. produktionsenhed									
Dækningsbidrag pr. årso	3.852	2.853	3.850	4.033	4.811	1.893	2.828	3.398	4.077	4.153
Producerede grise pr. årso	23,7	23,6	22,6	23,7	24,9	26,1	26,3	26,2	26,6	28,3
Pris pr. produceret gris	352	309	338	351	368	327	333	354	363	358
Dækningsbidrag pr. prod. smågris	163	121	170	170	193	73	108	127	154	147
Pris pr. FE, so- og smågriseføder	1,40	1,38	1,38	1,35	1,31	1,63	1,95		1,75*	2,04*
Dækningsbidrag pr. prod. slagtesvin	111	79	111	138	149	97	86	83	135	132
FE pr. kg tilvækst	2,95	2,90	2,91	2,82	2,96	2,96	2,88	2,86	2,87*	2,87*
Pris pr. kg. inkl. efterbetaling	9,62	8,34	9,25	9,38	9,83	9,15	9,83	9,41	9,93	10,79
Pris pr. FE, slagtesvineføder	1,15	1,10	1,13	1,19	1,08	1,30	1,67	1,34	1,36*	1,71*

*) FE tal 2010 og 2011 er beregnet på baggrund af P-rapport-tal og regnskabstal.

Figur 1. Udviklingen i den samlede svinebestand, 1.000 stk.

Økonomisk udvikling

Gennemsnitsresultatet for svineproducenterne i 2011 blev knap 0,3 mio. kr. Der er en stor spredning i svineproducenternes resultater. Således opnåede de bedste 25 % et driftsresultat på 1,5 mio. kr. i gennemsnit i 2011, mens de dårligste 25 % havde et driftsresultat på minus 1,2 mio. kr.

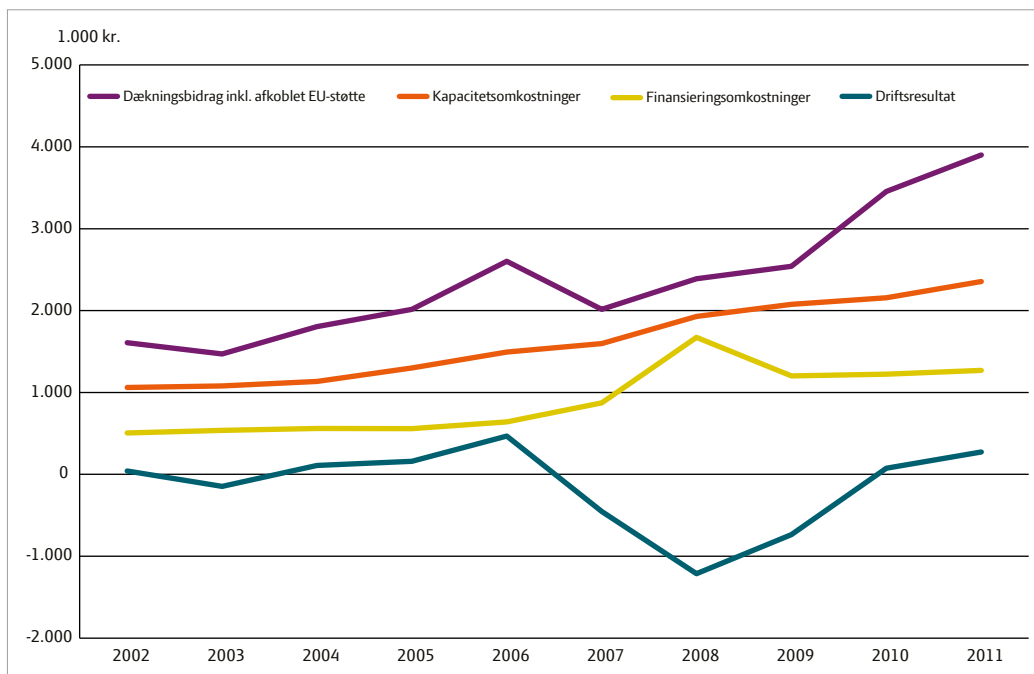
Efter et lavpunkt i 2007, er dækningsbidraget for søer steget de seneste 4 år til 4.153 kr. pr. årso. Slagtesvineproducenterne opnåede et dækningsbidrag på 132 kr. pr. slagtesvin, hvilket var næsten på niveau med 2010.

Der har været betydelige udsving i det økonomiske resultat de sidste 10 år, det ser dog ud til at økonomien for svineproducenterne er tæt på at være tilbage på niveauet fra før finanskrisen, jf. figur 2. I gennemsnit over perioden har driftsresultatet været negativt for alle bedrifter. Det er de tre kriseår fra 2007-2009 med høje foderpriser

og høje finansieringsomkostninger, der er årsag til det negative resultat.

I takt med at bedrifterne er blevet større, har det samlede dækningsbidrag været stigende i perioden. Kapacitetsomkostningerne er steget i samme stigningstakt som dækningsbidraget, dvs. 9 % om året. Finansieringsomkostningerne har, efter en kraftig stigning i 2008, ligget på et højt niveau bl.a. som følge af kurstab, og det har været medvirkende til de dårlige resultater.

Det gennemsnitlige dækningsbidrag for de seneste 10 år har ligget omkring 2,2 mio. kr. I 2011 steg dækningsbidraget til 3,5 mio. kr., hvilket da også påvirkede det gennemsnitlige driftsresultat.

Figur 2. Udviklingen i økonomi fra 2002 – 2011, 1.000 kr.

Resultatudtryk

1. Bruttoudbytte

Indtægter fra landbruget inkl. intern omsætning samt besætnings- og beholdningsforskydninger.

2. Stykomkostninger

Omkostninger, der varierer i takt med produktionsomfanget, det vil sige foder, udsæd, planteværn, gødning samt diverse omkostninger til husdyr og planter.

3. Dækningsbidrag

Bruttoudbytte (1) minus stykomkostninger (2).

4. Kontante kapacitetsomkostninger

Den del af omkostningerne, der ikke eller kun delvist ændres med produktionsomfanget. Det vil sige energi, maskinstation, vedligehold, lønudgifter, ejendomsskat og forsikringer samt diverse omkostninger.

5. Driftsmæssige afskrivninger

Den del af kapacitetsomkostningerne, der udgøres af en beregnet årlig reel forringelse af produktionsapparatet.

6. Kapacitetsomkostninger i alt

Kontante kapacitetsomkostninger (4) plus driftsmæssige afskrivninger (5).

7. Resultat af primær drift

Dækningsbidrag (3) minus kapacitetsomkostninger i alt (6).

8. Afkoblet EU-støtte

Den udbetalte støtte fra EU.

9. Finansieringsomkostninger

Landbrugets andel af renteindtægter og -udgifter, realiserede kurstab/kursgevinst på finanslån og forpagtningsafgift.

10. Driftsresultat

Driftsresultat af primær drift (7) plus afkoblet EU-støtte (8) minus finansieringsomkostninger (9).

11. Ejeraflønning

Denne er sat til 300.000 kr. pr. bedrift.

12. Nettoinvestering

Landbrugsinvesteringer minus driftsmæssige afskrivninger (5).

Nettoinvestering viser de faktiske forøgelser af produktionsanlægget.

13. Gennemsnitlige landbrugsaktiver

Opgøres som et simpelt gennemsnit af landbrugsaktiver primo og ultimo.

Nøgletal

$$\text{Afkastningsgrad (landbrug)} = \frac{\text{Resultat af primær drift (7)} + \text{Afkoblet EU-støtte (8)} - \text{Ejeraflønning (11)} + \text{Forpagtning, netto}}{\text{Gennemsnitlige landbrugsaktiver (13)}} \times 100$$

Afkastningsgrad, landbrug viser, hvor stort afkastet fra landbruget har været i forhold til den indsatte kapital.

$$\text{Egenkapitalens forrentning} = \frac{\text{Driftsresultat (10)} + \text{anden virksomhed og private renter}}{\text{Gennemsnitlig egenkapital primo og ultimo}} \times 100$$

Egenkapitalens forrentning viser, hvor meget virksomhedens gennemsnitlige egenkapital er blevet forrentet med.

$$\text{Overskudsgrad (landbrug)} = \frac{\text{Resultat af primær drift (7)} + \text{Afkoblet EU-støtte (8)} - \text{Ejeraflønning (11)} + \text{Forpagtning, netto}}{\text{Bruttoudbytte (1)}} \times 100$$

Overskudsgrad, landbrug viser, hvor stor en andel af bruttoudbyttet fra landbruget, der er tilbage til aflønning af kapitalen.

$$\text{Dækningsgrad} = \frac{\text{Dækningsbidrag (3)}}{\text{Bruttoudbytte (1)}} \times 100$$

Dækningsgraden viser, hvor stor en andel af bruttoudbyttet der er tilbage efter, at stykomkostningerne er afholdt.

$$\text{Kapacitetsgrad} = \frac{\text{Dækningsbidrag (3)}}{\text{Kapacitetsomkostninger (6) + Ejeraflønning (11)}}$$

Kapacitetsgraden viser, hvor mange gange dækningsbidraget kan dække kapacitetsomkostningerne.

$$\text{Soliditetsgrad} = \frac{\text{Egenkapital ultimo}}{\text{Aktiver ultimo}}$$

Soliditetsgraden er udtryk for, hvor meget egenkapitalen udgør af de samlede aktiver ultimo året.

